

Küldött tudósítónk sürgönyzi Fiuméből: **POLGÁRI SERFÖZDE, KÖBÁNYA.**
 A „SZENT ISTVÁN” UTJÁRA KEL, HOGY HÍRT ÉS DICSŐSÉGET SZERZZEN A MAGYAR NÉVNEK, MIKÉNT EZT
 AZ ÖNÖK VILÁGHÍRŰ GYÁRTMÁNYA, AZ UGYANCSAK LEGELSŐ KIRÁLYUNKRÓL ELNEVEZETT „SZT. ISTVÁN
 DUPLAMALÁTÁSÓR” TETTE, MELY MINT A MAGYAR IPÁR EGYIK LEGJELENTEKENYEBB VIVMÁNYA, AZ
 EGÉSZ VILÁGOT MEGHŐDÍTOTTA.

5. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, FEBRUÁR 1.

Szerkesztőségi iroda: IV. Várnegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egészévre	—	20 korona.
Félévre	—	10 korona.
Negyedévre	—	5 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meg-
határozott vitellaj is csatolandó.

A BUDAPESTI TŐZSDE JUBILEUMA. — AZ ÁRÚ-TŐZSDE TERME EGY NYUGODT NAPON.

Halógh Rudolf felvétele.

Aporcellán muzsika

Regény. Irta Szini Gyula

(1-ik kötetem.)

A zöldszemű ördög.

Oláh Holubár ugyancsak elsodálkozott, a mikor az Építész-klub szolgálja Avramescu tanár úr névjegyet hozta be neki azzal a szóbeli üzenettel, hogy a professzor úr fontos dologban sűrűn keresi.

Holubár eleje sietett Avramescu professzorának.

— Mi újság? — kérdezte tőle és arca hártalan izgalmat árukt el.

— Ne ijedjen meg, uram, — szolt Avramescu. — Egy kéréssel jöttem önhöz, de erről csak négyszemközti tudok beszélni. Talán akad itt a klubban helyiség, a hová elvonulhatunk?

— A titkárszobája ép szabad, — felelte Holubár.

Avramescu meglepődött látta, hogy a szobának, a melybe Holubár vezette, párnás ajtaja van.

— Ugy-e megengedi? — kérdezte a professzor és kulccsal bezárta az ajtót, míg Holubár a villamos lámpát csavarta föl, mert a sötétség már terjengett a szobában.

— Miről van szó? — kérdezte nyugtalanul Oláh, a kit a professzor titkosan viselkedése egyre jobban éreztetett.

— Ismétlem, hogy ijedelemre semmi oka sincs, uram, — kezdte Avramescu. — Az ajtót csak azért zártam be, hogy senkire zavarhasson bennünket. Kényes kérdéseket akarok fölvetni, a melyeknek nem szabad kiszivárogniok a külső világba. Nekem is csak mint orvosnak van jogom ahhoz, hogy ilyen delikát dolgokba beleavatkozzam.

— A feleségemre vonatkoznak tanár úr szavai? — kérdezte Holubár, a kit Avramescu szavai már szinte kinyitottak feszítettek.

— Bocssáson meg, uram, — tért ki a kérdés elől Avramescu, — hogy ilyen szokatlan helyen és időben zavarom. Szeretném, ha előbb lecsillapodna a meglepetése és aggodalma, a melyet meglepésével okoztam. Olyan dolgokat akarok tárgyalni, a melyekhez a legnagyobb nyugalom és higgadság kell, nemcsak az én részemről, hanem az önről is.

— Beteg a feleségem? — kérdezte Holubár és szinte vazogott bele a foga. — Vagy még komolyabb baj történt vele?

— De hiszen ön percéről-perczre izgatottabb lesz, a helyett, hogy csillapodnék, — mondta szemrehányón Avramescu. — Nincs semmi komolyabb baj, hanem ép arról van szó, hogy a komolyabb bajt megelőzzük. Üljön le uram és hallgassa meg nyugodtan, a mit mondok.

Holubár gépiesen engedelmessé lett, míg a professzor úgy foglalt vele szemben helyet, hogy minden fény Holubár arczába esett, míg Avramescu vonásai és főként a szeme sötétben maradtak.

— Minden betegségben — szolt Avramescu, — ingadozások, szinte ugrándozások vannak. A mikor a beteg hosszabb ideig egészen jól érzi magát, hirtelen komolyabbra fordul az állapota látszólag minden ok nélkül. Ilyenkor a páciens csak az orvost okolja és nem is gondol arra, hogy az időjárásban, a klimatikus viszonyokban vagy más külső körülményben van a fordulat magyarázata. Különösen az idegbántalmakra nézve igaz ez. Semmi sem érzékenyebb az atmoszféra változásai iránt, mint a neurasthénias ember idegrendszere. Szép tavasi napok után hirtelen leszállt a hőmérő és a barométer oszlopa. Csaknem valamennyi betegem nyugtalan, izgatott most. És ilyenkor szokott válságba kerülni az orvosok ügye is. A beteg egyszerre bizalmatlanná válik és más orvost keres.

— Ha jól értem, tanár úr, — szolt Holubár, — önnek a feleségemmel vannak most differenciái?

— Nincs mit tagadnom rajta, — felelte Avramescu. — Ő nagysága nem akart engem ma fogadni, holott ép az időjárásra való tekintettel komolyabb vizsgálat alá akartam venni. Ő nagysága be sem engedett magához.

— Nagyon sajnálom, hogy így történt, — mondta Holubár, — de nem hiszem, hogy én nagyon változthatnék ezen a dolgon. Tanár úr a világ legjobb orvosa lehet, a mint hogy föltétlenül bizom is önből, de az én laikus eszem előtt is világos, hogy a beteg és az orvos közt való viszony abban a pillanatban válik lehetetlenné, a melyben a beteg bizalmatlankodni kezd.

— Ez teljesen igaz, — felelte Avramescu, — de ezúttal kivételes a helyzet. Mondanom sem kell, uram, hogy az én nevem és praxisom mellett egyáltalán nincs okom rá, hogy egyik vagy másik betegemhez akarata ellenére ragaszkodjam vagy magamat reá tukmáljam. Ép ellenkezőleg, pacienseim egy részétől lassan függetlenül igyekszem magamat. De mint lelkiismeretes orvos, nem tehetem, hogy olyan esetben hagyjam cserben a beteget, a mikor ép nagyon reám van szorulva. Inkább magamra veszem az ödményt annak, hogy ügyszólván a nyakába igyekszem varni magamat.

— Tud ön a betegje bizalmatlansága ellen orvosságot? — kérdezte Holubár.

— A bizalmatlanság — felelte Avramescu — hozzájárul a betegség tünetmáihoz és míg magát a bajt alaposan nem orvoslom, az egyes tünetek ellen hiábavalón küzdenék. Felesége ő nagysága bizalmatlansága nem olyan dolog, a melyért reá neheztelhetnék, mert beteg ember nem mindig felelős a tetteiért, de felelősséggel tartozik nekem ön, a ki ennek az asszonynak a férje és a ki szívén viseli az ő sorsát. Meg kell öszintén mondanom önnek, hogy Livia asszony állapota olyan válságos fordulat előtt áll, a mikor lelkiismeretes, körültekintő, alapos képzettségű orvosra van szüksége, a ki már hosszabb idő óta ismeri. Ön megtehetné azt, uram, hogy más orvost hívatna helyetnem, hiszen elegendő vagyunk szaktekinéllyel ezen a téren. De az az orvos, ha maga Charcot volna is, előtte teljesen ismeretlen családi és életkörülmények közé lépne be, a mik pedig döntő fontosságúak lehetnek a beteg gyógyításában és állapota javulásában. Az új orvos nem is sejtjené, honnan ered a baj és hogyan lehetne rajta segíteni. Mert gyógyszerek és hideg borogatások nem mindig segítenek... Például néha egy szó jobban megnyugtítja a beteget, mint a legerősebb adag bróm.

— De hát mit tegyek, uram? — kérdezte Holubár. — Ismerem a feleségem makacságát. Ha egyszer valakitől elfordul, többé nincs hatalom, a mely visszatéríthetné. Lehet, hogy ez is az idegességéből fakad, de én nem vagyok orvos, hogy segíteni tudjak rajta. Ajánljon ön módokat!

— Uram, önnek ez egyszer a sarkára kell állnia és azt mondania, hogy én pedig Avramescu urat akarom, mert csak ő tud téged meggyógyítani. Tudom, hogy ez nehezére esik önnek, mert eddig nagyon kényeztette a feleségét, de most ép neje egészségi állapota követeli öntől ezt az energikus föllépést. Mert úgy alakult a dolog, hogy ön vagy érvényesíti ő nagyságával szemben az akaratát, vagy pedig a továbbiért nem állók jót sem orvosilag, sem emberileg!

— Nem értem, — szolt Oláh Holubár.

— Ön jó barátjának tartja Dávid Gábor urat, ugyebár? Forduljon hozzá baráti fölvilágosításért, — ajánlotta Avramescu.

— Ezt a felvilágosítást ön nem adhatja meg? — kérdezte Holubár.

— Mint orvos megadhatnám, — felelte Avramescu, — de félek, hogy túllépeim a határt, a meddig egy orvosnak családi dolgokba avatkoznia szabad... Oláh Holubár különös, kutató pillantással emelte föl a szemét Avramescunak.

— Mit tud ön? — kérdezte tőle hirtelen föllobbanó gyanakvással és szemében az a sajátos láng csapott föl, a melyet joggal neveznek a féltékenység zöldszemű ördögének.

— Oh, semmit sem tudok! — felelte Avramescu. — Ne felejtse el uram, hogy nemcsak orvos, hanem gentleman is vagyok.

— Gentleman! — kiáltott föl Holubár. — Hiszen ez borzasztó súlyosan hangzik! Most már követelem öntől, hogy ne titkolozzék, ne példálózék, hanem mondja meg őszintén a szemembe, mit tud a feleségemről!

Holubár a titkárszobátalát döngette, hogy föllépése erélyesebb és harciasabb legyen.

— Uram, — szolt csodálkozva Avramescu, — hiszen ön ép olyan beteg, mint a felesége. Ön egy jó szó mögött mindjárt rémeket lát. Ön is páciens, a kivel nem lehet őszintén beszélni.

Holubár heves mozdulattal megragadta Avramescu a polt, fehér kezét, kegyetlen dühvel megszorította és liheget mondtá:

— Be... szél... jen!

Avramescu feleséves és szeliden mosolyogva nézett rá:

— Uram... csillapodjék... Micsoda dolog ez?... Egy beteg asszonyról van szó, idegeinek játékáról... játék, a melynek komolyabb következményei még nincsenek... szeszély, a melyet a betegség produkált. Itt nincs helye az ön féltékenységének, gyanakvásának... Tapasztalt, okos orvosra van szükség, a ki megakadályozza, hogy a játék, a szeszély kemolyra ne forduljon és a ki vigyáz rá, hogy az asszony ideges lélekállapotával vissza ne élhesen senki... ha baráti álörcezával is közeledik feleje...

— Ki az? — ordította Holubár.

Avramescu önkénytelenül a párnázott ajtóra nézett, a mely minden hangnak útját szegte.

— Én nem tudok semmit, — szolt csendesen. — Én csak Dávid Gábor úrtól tudom, hogy az én mai látogatásom ellen a legelőbb kifogása Csárday Olivér úrnak volt.

Holubár visszatért a szobába, mintha ökölepás érte volna. A szeme szikrázott, az ajka remegett, hol elsápadt, hol kipirult és félig öntudatlan állapotában nem találta az ajtót...

— Nem... nem, uram, — szolt Avramescu és átkarolta Holubárt, — ilyen állapotban nem engedem önt haza!

A Kutya őrt áll.

Hogyan került haza Holubár a klubból, arra ő emlékezett a legkevésbé. Avramescu kocsiba ültette és ő maga is melléje ült, hogy hazakísérje...

Este volt, az utcai gázlámpák fényei hosszú csíkokat írtak le Holubár szeme előtt, itt-ott villamos ivlámpák opálszerűen ragyogó színtelők terebélyesedtek. Hallotta a kocsikerekeinek robogását. Öntudatlanul volt félig és mégis oly különös volt előtte ez az utazás, mintha álmódna...

Olykor, ha a kocsis ablakán kinézett, az emberek valamely hemzsegő csoportját látta meg. A nők torz arczal vigyorogtak, a férfiak szeme fényes és nedves volt, ajkuk félig nyitva... csak büns és képes vágyakat tudott leolvasni kibomlott, árulón kifestett vonásaikból... Az egész emberiség undorító, leplezetlen mivoltában tűnt föl előtte, mintha a saját illúzióinak szines, de szétfoszott, bemoesolt rongyai volna...

Néha úgy rémlett előtte, mintha nem volna ép eszénél és valami lelki egyensúlyérzék hiányoznék, a mi azelőtt meg volt benne, míg el nem vesztette... Az egyformán robogó kocsis, a mellette lévő ülőhelyen pedig a csendes orvos, a ki az apólok különös, szinte bántó jószágával nézett rá... mindez megzavarta érzeit és néha nem tudta, hol fog végződni ez az útja... titokban már nem viszik-e arra a helyre, a honnan ép ész nélkül nincs többé visszatérés...

— Itt vagyunk, — szolt egyszerre Avramescu és Oláh Holubár megjéjdt saját magától, mert nem vette észre, melyik pillanatban állt meg a kocsis.

A Porzellán Hajlék a tavasi rügyező fák közt, a melyek a hideg, éjszakai sötétségben

kopaszoknak és életteleneknek látszottak, ismerősnek és mégis különösnek tűnt föl előtte, mint egy jóbarát, a kiben keservesen csalódunk...

A lépcsőházban Kóbor Kuttyával találkoztak. Avramescu nyomban félrevonta Dávid Gábor:

— Itt van Csárday? — kérdezte süttogva.

— Elment.

Avramescu megkönnyebbülten sóhajtott föl.

— Mit süttogtok ti egymással? — kérdezte Holubár, a ki mindenáron rajta volt, hogy zavart állapotát észre ne vegyék rajta.

— Dehogyan süttogunk, — felelte gyorsan Avramescu. — Azt kérdeztem, hogy ő nagysága még nem feküdt-e le.

— Úgy tudom, még ébren van, — felelte Kóbor Kutya. — De mi van veled, Holubár? Reszket a kezéd és sápadt vagy, mint a fal. A szemed is különös... Csak nem ittál?

— Oláh úr — szolt Avramescu, — minden ok nélkül izgatja magát. Mindjárt brómot fogunk bevenni és szépen le fogunk csillapodni, mielőtt ő nagyságához bemegyünk.

— Nem... nem várhatok... beszélnem kell Livia úr, — mondta Holubár, de Avramescu intett titokban a szemével Kóbor Kuttyának.

— Hogyisne! — mondta Dávid Gábor. — Ilyen állapotban nem melhatsz be az asszonyhoz. Tudod, hogy milyen ideges. Ha ezzel a külsővel meglátna, egész éjjel nem tudna aludni.

— Hagyjatok engem! — kiáltott föl Oláh. — Nem vagyok sem beteg, sem bolond! Talán kényszerzubbonyt is akartok rám adni?

— Micsoda beszéd ez? — kérdezte Kóbor Kutya. — Honnan jössz? Olyan féldült az arczod, mint azé lehet, a ki embert ölt. Mit csináltál?

Holubár nem felelt semmit, hanem neki vázolt a lépcsőnek. Avramescu nyomban utána sietett és elfogta, átölelte.

— Így nem engedhetem föl, — szolt. Holubár kitépte magát Avramescu karjaiból.

— Vissza ne tartatok! — ordította. — Látni akarom azt az embert... Megölöm!

A kiabálását meg az inas is kiszaladt. Avramescu pedig két kezét összekulcsolva kérte Oláh Holubárt:

— Uram, ne csináljon botrányt!... A cselekedés előtt!... Ön elvesztette az esztét... Térjen magához. Az az ember nincs itt.

Kóbor Kutya csak most értette meg, hogy kiről van szó és egyben világossá lett előtte, hogy Avramescu számításból, talán féltékenységből, vagy intriqueből leleplezte Csárday Olivér a férj előtt. Most már megbánta Kóbor Kutya, hogy egyszer elárulta magát Avramescu előtt, a ki talán még nagyobb szélhámos, mint Csárday Olivér.

— Nagy gyermek vagy te! — szolt Dávid Gábor jószágosam, megfogta Holubár vállát és melyen a szemébe nézett.

— Te is ki akarsz játszani? — liheget Oláh. — Bolond vagy! — kiáltott rá Dávid Gábor. — Hová akarsz rohanni? A saját veszedbe? Ne félj, még nem késtél el semmitől... A mig én, a harapós, gorboma Kóbor Kutya ebben a házban vagyok, addig nyugodtan alhatol... Megértettél?!

Aztán hevesen odafordult Avramescuhoz és nyersen odavetette neki:

— Tanár úr, szegyelje magát! — En?... miért? — dadogta Avramescu. — Csak ne kérdezze! — csattant föl Kóbor Kutya, — mert olyan gorombaságot mondok, hogy nem teszi az ablakába!

— Uram! — mondta Avramescu a gentleman fagyos hangján, — kikérem magamnak ezt a hangot!

Kóbor Kutya vállat vont:

— Hát kikéri! — szolt gúnyosan. — Bánom is én! Én nem szoktam megsértődni... de ha valaki komolyan megbánt, akkor... ütök!

Gosztelyi fényképe. TOLNAY KORNÉL, AZ ÁLLAMVÁSUTAK ÚJ ELNÖK-IGAZGATÓJA.

Holubár. — Nem engedem meg, hogy a tanár úr sértődve távozzék innen. Neki igenis sokat köszönhetek. Meg volt a bátorsága hozzá, hogy őszintén figyelmeztessen arra a veszedelemre, a mi házam jó nevét veszélyeztetete...

Kóbor Kutya gúnyosan legyintett a kezével. Avramescu érezte, hogy ez az a pillanat, a mikor dicőségével visszavonulhat. Ajánlotta magát és a házigazda visszakisérte a kapuig.

— Végtelen hállára kötelezett, — mondta neki búcsúzólag. — Nem fogom soha elfelejteni. Fáradjon el hozzám holnap délelőtt. Még fogjuk beszélgetni, hogy ezután is tanár úr kezelje a feleségemet.

— Csak arra figyelmeztetem, uram, — szolt Avramescu halkán, — hogy vigyázzon a házára. Gyanúsak az emberek, a kik körülveszik. Nekem ez a «Kóbor Kutya» sem tetszik valami nagyon. A tipikus «moral insanity». A nyomor, idegbej, vagy talán valami titkos betegség kiölte belőle az erkölcsi érzéket. Degenerált ember... Orvosilag legalább is gyanus.

Felnőttek oktatása.

— Hallgass rám, barátom, — kezdte Kóbor Kutya, — most nem Avramescu professzor beszél hozzád, hanem Dávid Gábor tanár úr, az éjszakai csavargások és nappali kóborlások akadémiájának dékánja. Én nem könyvekből olvastam azt, a mit tudok, hanem a bokroktól tanultam, a mik sok emberi titkot sügtak meg nekem...

— Nem vagyok abban a kedvemben, hogy a boldonságaidat végighallgassam, — szolt Holubár.

— Fogdd be a szádat és tartsd magadat nyugodtan, mert szem-operációt akarok végezni rajtad, — felelte Kóbor Kutya. — Ki akarom nyitni a két látó szemedet.

— Nem voltál előző éjszaka hozzám, — panaszkodott Oláh.

— Őszintébb az anyád sem lehetett volna, — felelte Dávid Gábor. — Hanem neked, úgy látszik, a professzor Avramescu őszintesége tetszik, a ki aljas önzésből be akar ugratni téged egy botrányba, a minek a hasznát csak ő fölözné le.

— Ha Avramescu aljas önzésből cselekszik, honnan tudjam én, hogy téged csak a barátság vezet?

— Kótygás a fejed és nem enged, hogy a gőzét kipárolgostassam, — szolt Kóbor Kutya. — Azért hallgass meg engem, hogy tisztán láthass magad körül. Móddobban lesz, hogy ellenőrizd, ki mond igazat, én-e vagy a «tanár úr».

— Már senkiben sem bizom! — fakadt ki Oláh Holubár. — Ott tartok, hogy mindenki gyanús előttem, a ki él. Nem vagyok tisztában meg azzal sem, hogy a feleségem miért akart ma téged a házunkból mindenáron kijutasítani!

— Akármilyen bolond vagy, a szimatod mégis jól vezet, nyomom vagy. Beszéljünk csak arról, hogy miért akar a feleséged engem mindenáron kiebárdalni innen.

— Megszókolgattam? — Mese! Én találtam ki, mert okom volt rá. Valami magyarázatát csak kellett adnom annak, hogy miért nem tűr meg engem a feleséged.

— Tehát hazudtál! — Mert még nem volt itt az ideje az igaz-

mondásnak, — szolt Kóbor Kutya. — És ha ez a szélhámos professzor bele nem árta magát a dologba, még ma sem volna itt az ideje, de holnap sem, holnapután sem, mert én megkíméltelek volna attól, hogy ok nélkül keserű pillanatokat szerezzen magának.

— Az igazsággal csak akkor álltál volna elő, a mikor már minden elkésett... ha ugyan lehet még késérről beszélni...

— Nincs még semmi baj, — szolt Kóbor Kutya. — Ezt én mondom neked, a kinek nyugodtan és világosan lát a szeme és a kinek fene kutyaaszimatja van. A rántás még nem égett oda. De vigyázz! Ha Avramescura hallgatsz, akkor fejjel rohansz be a tűzbe és elégsz benne, mint valami ostoba pillangó...

— Miért tegem föl rólad, hogy jó vagy hozzá? — kérdezte Holubár. — Te is ember vagy. Ismeretlen szél fújt ide. Mit tudom, ki vagy? Soha nem volt hazád, házad, feleséged. Soha nem volt félteli valód. Most látom, hogy milyen okosan önző ember voltál. Bolond az, a ki asszonyra épít föl egy világot!

— Ebben körülbelül igazad van, — felelte Kóbor Kutya, — de csak elvben és általában. Megvallom neked, hogy a házasságtól engem mindig az a gondolat tartott vissza, hogy ez a legnagyobb örvény, a mibe az ember beleszedülhet és a legnagyobb bűn, a mit saját magával szemben elkövethet. A mai házasság a munkaadó és munkás közt való viszonyra emlékeztet. Egymásra vannak utalva és mégis harcban állnak egymással. A férj és feleség közt való harc még adázabb, még gyilkosabb, még alattomosabb, mert mosolygó arczal, a külső társadalmi formák szigorú megtartásával folyik és mint minden belső harc, inkább rothadással, mint tisztulással jár.

— A munkás — folytatta Kóbor Kutya — a «bérharcz» elől a gyári kúrt bűgásával mégis hazamehet vagy a pálinkamérésbe, szóval más emberek közé szórakozás, feledés okából, — de a nős ember rajba magának a harczernek. Ellenfelet néha nem is ajtó, hanem csak két ágy közt való úr választja el, olykor még az sem...

Egyetlen menedéke az alvás, ha tud elaludni gondjaitól vagy az ellenfele türelmetlen szavaitól, a melyek a paplan alá is beűjnek, mint falun a csipős vörös hangyák.

Az európai ember felszabadította a feleségét a hárem rabszolgaságából, de ő maga rajba maradt minden régi előítéletnek. Nem mint egyenrangú föllel, nem mint társával, nem mint barátjával bának a feleségével, hanem mint henyé rabszolgával, a kinek eltartásáról gondoskodik és ezzel szemben van engedelmeséget, kutyaszzerű odaadást követel tőle. Régen lehetséges volt ez, a mig a férfi el tudott tartani egy nőt, de ma, a mikor az európai emberiség mérték nélkül elszaporodott, az asszonytartás és családalapítás a legnagyobb fényűzés, a mit ember megengedhet magának. Megszokszorozza az életküzdelem terhet és ezzel szemben a családi élet idillikus szépségeit nyújtja, azt a «porcellán muzsikát», a családi tánnyérok, csuprok, fazekak, edények szelid összekoedződését, a mely elandallítja az embert és «elsimitja homlokáról a gond redőt»...

— És mennél jobban szereti valaki a családját, feleségét és gyermekeit, annál félelmetesebb előtte ez a «symphonia domestica», a melyben a nyomor éhes krokodilbűgését, a betegségek és lázak piros harsonáját, az életküzdelem harcziás kúrtjeit csak a kölcsönös szerelem szelid pásztorsipja tartja lefojtva, mint a hogy az állatszédítő szemre fékezi meg a százszor erősebb fenevadakat. És csak egyszer kell hamisan fújnia a pásztorsípot...

... Te, barátom Holubár, félig levontad a következtését a házasságnak és olyan feleséget hoztál a házhoz, a ki legalább az anyagi gondoktól mentesített. Cselekedeted bölcs, logikus volt, az egyetlen okos lépés, a mi a mai világban még lehetséges. Érdeklázasság?... Ez a szó megbélyegez valamit, a mi természetes, a mi üdvös és a mi nélkül házasságnak nem volna szabad létrejönnie. Érdekből vettél el gazdag hozományt leányt? Csak tisztán a te érdekeidről van-e itt szó? Nincs-e az asszonynak is érdekében, hogy pénz legyen a házában? A nyomor, a betegség, a gyermekek ápolása és nevelése és egyáltalán mindaz, a mivel a családi élet jár, nem kerül-e pénzbe?

(Folytatása következik.)

ERDÉLYI SZÖNYEG A XVII. SZÁZADBÓL. A nagyszobeni báró Bruckenthal-múzeumból.

AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM SZÖNYEGKIÁLLÍTÁSA.

A virágos, napsütötte, ezernyi színes mese titokzatos varázsába burkolt Kelet egyik legszebb, ha ugyan nem a legszebb terméke, a szőnyeg. Szerette, becsülte azt az egész emberiség, még annak máskülönben műveletlen része is, minden időben. Megtaláljuk képét a legrégebb kortól fogva a kőbe faragott, a falra vagy egyéb anyagra festett emlékeken és foglalkoznak vele az írott feljegyzések is. Manapság annyira összeforrott velünk, hogy sem dísz, sem pompát, sem lakást szőnyeg nélkül elképzelni nem tudunk. Értéke olyan magaslatokra emelkedett, a minőkre száz éve még gondolni sem mert volna senki. A régi, szép keleti szőnyegnek még a foszlánya is értéket képvisel.

Őseink is rajongtak érte. Mintha e rajongás visszhangja lenne annak a kőbe burkolt időnek, a mikor helyről-helyre vándorolva, a szőnyeg életszükségletükhöz tartozott s elválatlan társuk volt. Úgyzólván nincs régi magyar leltár, hagyaték- vagy hozományjegyzék, a melyben több-kevesebb szőnyeg, «zeoniagh», «zönijeg» felsorolva ne volna. Gróf Illésházy Katalinnak, férjzett gróf Batthyány Pálnéknak (1660 táján) mindössze négy inge volt, egy fekete selyemből és ezüstonálból való, egy barack színű és két fehér szőtt; de szőnyege is kárpítja nyolcz.

A magyar templomokban, czéheknel és polgároknál pedig halomszámra kellett létezniök nem is olyan régen, ha csak az Erdélyben napjainkig megmaradtak számát vesszük figyelembe, szerény maradékát annak, a mit élmes kereskedők el nem vittek, falánk molyok meg nem rágtak, gondatlan kezek össze nem szabdaltak. Csúpan az erdélyi egyházak, ezek között is elsősorban az ág. hitv. ev. felekezethez tartozók vigyáztak rájuk, legalább annyira, hogy hozzávetőleg még ma is mintegy 4—500 darab szőnyeg díszíti templomaik belsejét.

Az a körülmény, hogy hazánkban úgyzólván kizárólag Erdélyben találni nagyobb mennyiségű keleti szőnyeget, abban leli magyarázatát, hogy Brassó volt a XVI. századtól fogva azok fő piacza s onnét terjedtek el Erdélynek s némileg az országnak többi részébe. Volt idő, mikor egyazon évben háromszáz darabot hoztak be Brassóba.

Ezekből az Erdélyben megmaradt szőnyegekből rendezett most kiállítást az Iparművészeti Múzeum, mely már éveken át gyűjti azokat. Ha egyéb nem, úgy az a tény, hogy a szebbnél-szebb, a kereskedésben csak szórányosan fel-felbukkanó szőnyegek magyar földön vannak századok óta, nemzedékeken át gyönyörködtettek az ájtatos hívőket, díszítették a szo-

bákat s ekként mintegy összeforrottak a nemzet lelkével, indokolta tette volna az intézet részéről azt a vállalkozását, hogy bemutassa őket azoknak is, a kiknek nincs módjukban Erdélyt bebarangolni.

Amde egyéb kérdések is merültek fel e szőnyegekkel kapcsolatban, a mióta a tudományos irodalom behatóbban foglalkozik a keleti szőnyegek bonyolult ügyével, a melyeket más úton, mint egy tekintélyes anyag egyes elemeinek egyidejű összehasonlítása révén megoldani nem lehetett, ha t. i. választ akarunk adni, mi, a legközelebb érdekelt, azokra a problémákra, melyek főbb vonásai-ban ezek: dicsekedhetik-e hazai iparművészetünk azzal, hogy készített keleti módra csomózott szőnyeget, többet annál a kiállításon látható egy darabnál (157. sz.), melyen keletkezésének éve, 1723, arabs számjegyekkel, egy latin D és 5 kíséretében van feltüntetve, a mi egymagában elegendő bizonyíték lenne hazai eredetének, ha csomózása, gyapja, színezése és a közepén ábrázolt virág szintén nem erről győzne meg bennünket. Továbbá, volt-e befolyással díszítőművészetünk stilbeli fejlődésére az a sok Keletről beözönlött, ha egyébbel nem, úgy pompás tarkaságával ható szőnyeg; a mennyiben volt, miben és mely ágában az iparművészetnek nyilvánult meg ez a hatás?

Azt is érdemes kutatni végül, mi az oka annak, hogy úgyzólván kizárólag kisméretű szőnyegeket kedveltek nálunk, azoknak is csak néhány fajtáját, legfőképp pedig azt az egyet, melyet épen annál fogva, hogy Erdélyben számszámra található, másutt meg nem, az «erdélyi» jelzővel tüntette ki a külföldi irodalom? Ez a csoport, kiállításunkon a VI.-ik, ezúttal is csaknem felét teszi ki az egész anyagnak. Kiállításunkon 312 szőnyeg látható, ezekből 106 az úgynevezett erdélyi.

Ha feltesszük azt, hogy Magyarországon, az előbb említett egy darabot kivéve, nem csomóztak szőnyegeket, úgy valamennyi kiállított darab keletkezésének bölcsőjéül Kis-Ázsiát, pontosabban Anatóliát kell kijelölnünk, a nélkül azonban, hogy ma még a helyet magát, vagy a helyeket — mert nyilván több szőnyegszövő központot kell föltételeznünk — egész határozottsággal megjelölni tudnók. Kis-Ázsiából kellett származniok, mert csomózásuk módja a girdes-i, a török, nem pedig a Senné, a perzsa. Amannál ugyanis a csomót alkotó fonál két vége két-két láncszállal váltakozik, míg emennél minden láncszál közé ékelődik csomó. De ettől a technikai sajátástól eltekintve, díszítőnyűnk, a felhasznált dekoratív motívumok, valamint ezeknek színezése és stílje is keletázsiai török eredetre vall: mindannyi motívum vagy geometrikus vagy növényi

eredetű, vagy a kettőnek egymással való összekapcsolása; emberi, állati alakot ellenben nem látunk rajtuk ábrázolva, mikép a persa szőnyegeknél, a mi tudvalevőleg a Törököknek a Perzsiáktól eltérő Korán-magyarázatában rejlik.

A díszítés motívumait és elrendezését véve az osztályozás alapjául és nem számítva a kivételeket, együtt hét csoport, melyek szintén ki vannak téve közszemlére, de inkább kiegészítésül és magyarázatul a többiekhez, hat nem egészen összefüggő csoportot különböztethetünk meg.

Az elsőt és másodikat (II. és III. csoport) valószínűleg egykorút, melynek must-rája alighanem már a XV. század második felében alakult ki végleg, két sajátosság jellemzi: egyfelől száraz, geometrikusan elrendezett végtelen mustra a tükörben, az elsőnél téglavörös, a másodiknál fehér alapon, másfelől a kínai eredetű, a persa szőnyegeknél is elég gyakori, stilizált felhő, a «Csi». Ugyancsak két közös dekoratív elem kapcsolja össze az V. csoportot a következő csoportnak egy részével, a mennyiben mindkettőnek csűrő alakú középpontja van, azzal a különbséggel, hogy a míg a Kis-Usákoknál a középponti csűrő belseje szigorúan stilizált, addig az erdélyihez tartozó és újabb keletű daraboknál a virág az uralkodó tükörben, szegélyben egyaránt, holott a Kis-Usákok szegélyében a «Csi» a vezérmotívum. Mindkét fajta szőnyeg díszítése összefügg a keleti könyvtáblák díszítésével.

A tulajdonképeni ú. n. erdélyi szőnyeg többé-kevésbé mind egyforma. Egyazon szegély és két változat a tükör kitöltésére. Amabban, a szegélyben, kezdetben csillagok és hosszúkás mezők, bennük stilizált virág horgosvégű szirmokkal váltakoznak egymással, később azonban kizárólag hosszúkás mezőkkel találkozunk; emebben, a tükörben két füles, mecsetlámpára emlékeztető edény, a melyből virágok nőnek ki. Ez az első változat. Az edények később eltűnnek s helyüket virágok foglalják el. Ez a második változat.

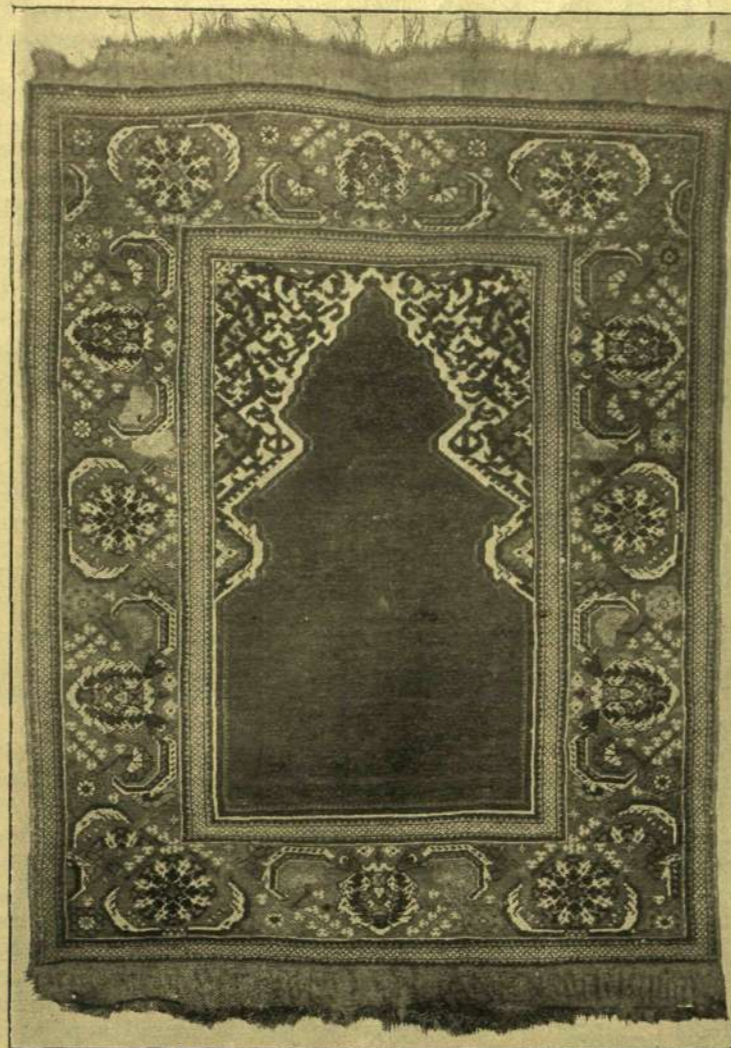
Az imaszőnyegeket magában foglaló további két — VII. és VIII. — csoportot az egyszínű, fülkeformájú tükör oszlopszerű alátámasztással vagy a nélkül, különbözteti meg az eddig leírt szőnyegektől. Csomózásuk is sűrűbb. Ezeknél lép fel első ízben az ú. n. herati szegély, az oroslánmaszkkal váltakozó sokszirmű, két hajlott levél közé foglalt rózsza. Az oszlopos imaszőnyegek színesek, változatosak, virágokkal telehintettek, akár a kert; az oszlopnélküliek egyhangúak, sápadtak, színezésükben a világos barnássárga — hajdan rózsaszín — és a citromsárga uralkodik; az élénk vörös alig fordul elő bennük.

Annál pompásabbak és megkapóbbak a hat-oszlopos imaszőnyegek (IX. csoport). Már a rajzuk is szokatlan: rendszeren hat, kivételkép kevésbé karsú, fehér oszlopon nyugvó, egyszerű boltíves architektúra, jobban mondva templom keresztmetszete karmazsin háttérrel. A boltív fölötti mezőben ugyancsak világos alapon nagy, merész hajlású, arabeszkre emlékeztető levelek, folthatásra színezve. A szegély, melynek színezése ugyanerre a dekoratív elvre alapított, szintén virágos. E mellett a színek tiszták, fénylők, olykor szinte tündöklők. Gyapjuk is kiváló, fényes, selymesen csillogó. Kiállításunknak bizonyára ezek a leg-artistikusabb darabjai.

Ismertetésem végére hagyam kiállításunk műtörténetileg legfontosabb mozzanatának, a szőnyegeken található évszámoknak megemlégtetését. Ezen adományokat, hagyományokat megörökítő különféle, Erdélyben készült feliratok kíséretében fordulnak elő. Huszonhárom az ekként jelzett szőnyegeknél a száma. Egy részük a XVII., más részük a XVIII.-ik század dátumait viseli magán. Rendkívül becses, a maga nemében páratlan adathalmaz ez, melynek fontossága egyelőre nem is méltatható eléggé, mert kétségbevonhatlan hitelességű kormeghatározások, holott eddig a keleti szőnyegek korát csak közvetve, többnyire festmények alapján lehetett hozzávetőleg megállapítani.

Az az egy bizonyos: ennyi érdekes, különféle és szép régi török szőnyeget együtt, többé soha senki sem fog látni.

Radics Jenő.

IMASZŐNYEG A XVII. SZÁZADBÓL.

Az erdélyrészi ág. hitv. ev. egyház tulajdona.

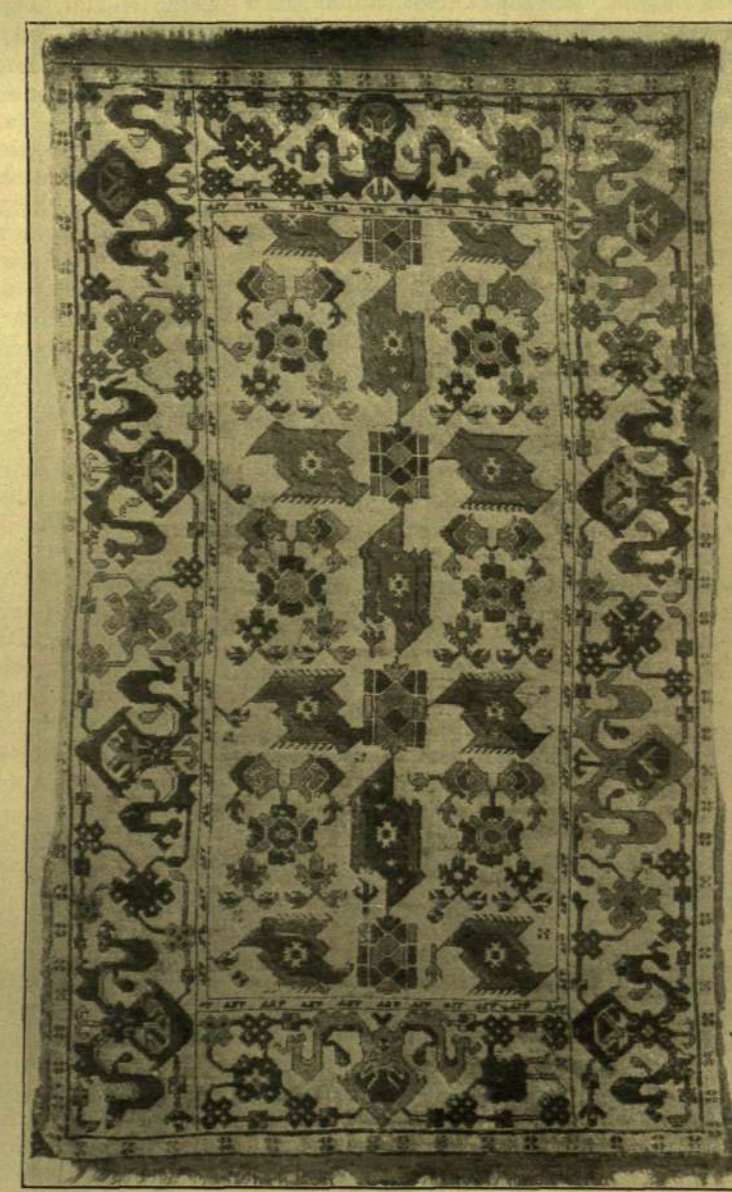
HATOSZLOPOS IMASZŐNYEG A XVII.-XVIII. SZÁZADBÓL.

Báró Kuffner Károly tulajdona.

MÉRTANI DÍSZŰ SZŐNYEG A XVII. SZÁZADBÓL.

ERDÉLYI SZŐNYEGEK AZ IPARMŰVÉSZETI MÚZEUM KIÁLLÍTÁSÁN.

MADARASSZŐNYEG A XVII. SZÁZADBÓL.

Az erdélyrészi ág. hitv. ev. egyház tulajdona.

IZGALOM A TANYÁN.

IRTA BÁRSONY ISTVÁN.

A nagy tél beszoritotta az embereket a tanyára. Csak így röviden mondták, pedig az a tanya nem olyan közönséges tanya volt, a milyen a szegény emberé szokott lenni, a ki ha kiszorul a faluból a földesekéjére, hát ott paticsból ver egy ilyen-olyan viskót, befűdi szalmazsuppal (jobb híjján), melléje ragaszt valami ölfélé, a viskót vagy bemeszeli, vagy nem; ültet a viskó hátuljához néhány akác-csemetét (ha ugyan ültet); s ha még kutat is sikerül neki ásni a kerületen udvarra, akkor kész a tanya.

Mondom, ez nem ilyen egyszerű tanya volt, hanem egy egész telep, a hol rendes verandás háza volt a tiszta úrnak, több épület szolgált eszélalakásnak; voltak istállók s ólak, és még magtár, meg göré is volt. Az egész egy kis falu képét mutatta, kivált minthogy a nagy kert elején, a dombon, kápolna keresztjén csillog meg derült időben a nap sugar. A tanya eszélalás minden második vasárnap misét hallgathatott ott.

A nagy tél itt olyan volt, hogy a hóban még az ökor is csak nehezen bírt lépni; meg kellett szüntetni minden külső munkát; még csak trágyát hordani sem lehetett a földekre, mert eldől a jószág a terhes szekérral a mély hófúvatagokban. Így hát nem volt egyéb mit tenni, mint őrizni a tanyát és a körül található holmi egymás tenni-venni valót. Fát hasogattak az emberek; megtisztogatták a bundászörű jószágot; kukoricát morzsolgattak; szecskát vágáltak; foglalkoztak valahogyan, a hogy éppen lehetett; s a kinek már semmi munkaféle sem jutott, az ácsorgott, pipázott, nézeledött.

Valami sok nézni való nem volt éppen; de a kinek egyéb mulatsága nincs, annak az a csekély színház is megteszi, a mit a mindenféle tanya «féreg» mozgolódása kínál. Például a varjaké, a melyek megjönnek erős télen az isten tudja honnan és ellepik a tanya szemétdomb környékét; megmondoltnak lépegetnek a hóban és öröklé keresnek, kutatnak valamit, a mit el lehetne nyelni. Olyan különös, gubbasztó halálmadarak ezek a csupasz száju fekete varjak ilyenkor. Lomha repüléssel lendülnek arrább; fáradtan ereszkednek lefelé s végül szinte leesnek inkább, semmint leszállnak; némelyik óraszámra ül a zuzmarás galyak közt, gömböly zsurgoróva, mintha a fehéren csillanó, tündéri zuzmaralomboszáttal ékes fának, nagy fekete virágai volnának. A varjak hang nélkül suhannak; egyik jön, másik megy; aztán egyszerre seregestől kél fel, hogy újra leszállingózzék, minden rendszer és minden igazi összetartás nélkül. de nincs köztük kettő, a melyik egymáshoz húzna. Néha szárnya kap valamelyik s elvágja a tömegekből másfelé, úgy hogy vissza sem jön.

Mindezt el lehet nézni annak, a ki nem unja. — De van egyéb is, más elevenség is; — a pipiskék, a sármányok, a czinkék... Ezek mind a téli tanyakörnyék rendes hozzátartozandóságai. A verebekről nem is szólna. Közülök a czinkék ilyenkor a kert madarai, a többi az udvár. A hulladék féle csalogatja egytűvé szegényeket. De ki gondol arra, hogy ők «szegények», a mikor hallja a pipiske vidám tyűrtyüttyütjét: s látja a czitromsárgán ragyogó ékes sármányokat, a melyek őszi nyárfalevél színével szaladnak le a fáról, a sövényről, a többi szárnyas proletár közé.

Hang kevés van; a kuvasz csöndes, nincs kit megugasson; hisz ilyenkor még a garabonciás diák sem vándorol. Gebe irnok úr a hízkónál mulatozott egy kicsit, azoknak a rőt-gése kísérte egyik óltól a másikig; megvakargatta a rózsaszín pófájú Yorkshirek széles szalonmás hátát; azok kéjesen csemecsegték rá és szuszogva, fújva hálálkodtak neki. Csak akkor tértül el tőlük az irnok figyelme, a mikor felharsant a tisztá udvar felől az öreg Mária vésvíjjogása: — Jaj, hogy a menykő csapja

agyon, hát nem itt járt már megint? hát nem megfojtotta a legszebb plymuth jérezkenet, a bestelleke?... A nagy siránkozást többszörös szidalom fűszerezte és Gebe Karcsi mintha a saját nevét is hallotta volna a vén cseléd szájáról. Hogy annak az irnoknak is mindenre futja az idejéből, csak ezzel a baromfigyilkos görénnyel, vagy meggyébb istenátkával nem bír; s a többi...

Az irnok arra sietett, a hol Mária jajongott. Az elkeseredett nőszemély zászlóként lengette feléje a megfojtott plimuthot. Biz az idei jérezke létere is volt akkora, mint egy nagy magyar kakas. Kár volt érte, hogy olyan csúf halállal végezte. Át volt harapva a torka; sőt a feje sem volt a nyakán; kiszitta a véret valami bitang gyilkos.

Gebe rögtön tudta, mi lehetett az. Mondta is. Nem görény a bűnös, Mária néni, hanem nyest; kővi nyest; láttam már a nyomát.

— Ütötte is a nyomát — botalt úgy-e? — csúfolódott a bizalmaságra kapottt öreg házi-butor. — Már ládom, el kell hívatni az erdész urat, hogy itt rend legyen egyszer; hogy meg ne egyen bennünket a farkas. Ha én az úri volnék, már régen széthánytam volna ezt az egész tanyát; a farakásokat, ni, ott az istálló mögött; bizonyosan abban bujkál a nyest, vagy mi a csuda. De persze, sok a dolgunk, minduntalan meg kell tönni a pipát úgy-e? Pedig itt van a sok jó kutya, a mivel nyestet lehetne fogni; gyere ide Kormos! Bundás! Harcsa! Hektor! Kuszuri! Puszuri! hej ide, mind-mind!

Olyan különös hívással sikogta el ezeket a kutya neveket, hogy egyszerre ott volt a fel-tuczat mindenféle kutya s eb, körülötte. Kormos, Bundás, Harcsa, megannyi lompos kuvasz; Hektor, a kasznár úr vizslája és Kuszuri meg Puszuri, két kaján pófájú ravasz «dakli».

Erre a hívásra a poklok fenekéről is megjöttek volna, mert ilyen hangon szokta őket «Mári mama» (a kutyák számára az volt) ebéd idején összehívni. A kuvaszok a farkokat csóválgatták és maguk elé eresztették Hektort; tudták már az illendőséget, hogy azé az elsőség. De a két dakli nem igen respektálta a vizsla-arisztokrataságot, hanem csak rágrágták Mária s meghengergőzött a mamuszán, a mit telen papuszképen viselt.

— No, itt vannak! — biztatta az irnokot; — ha még ez a hadsereg sem elég egy rongyos nyestnek, akkor nem is vadász magam! Jaj, szegény, kedves, szép jérezkém, jaj!...

Gebe gondolt egyet. — Jól van no, — mondta — széthajgáltatom a rózsát, legalább lesz dolog vele, ha megint össze kell rakni. Ki az ördög tudja azt, hol bujkál azóta az a bitang kis hóhér?

Nagy immel-ammal és édeskeves reménységgel mondta. De a véletlen éppen a legjobbkor avatkozott bele a dologba. Futvást jött a kis kanász és lihegve újságolta, hogy a disznóólból egy fehérhasú vad macskát kergettek ki, a melyik egyenest a rózsá alá szaladt.

Egyszerre kiáltotta az irnok is, Mária is: a nyest.

Most már hiteles alapon lehetett elindulni. Gebe kedvre kapott. Összehívta hirtelenében a béreseket; azok jobbára úgyis csak a napot lopták. Kihozta az irodából a puskáját, a melynek ugyan csak egy kakasa volt, ellenben a másik csöhhöz szolgáló ravasz el volt törve. Hja! így van az, ha tilalmas a vadászat az urasági birtokon; minek legyen akkor becsületes puskája az irnoknak?

Mária biztatta a kutyákat: — Oda menjetek ni, az irnok úrhoz; ha megfogjátok a nyestet olyan csontokat kaptok, hogy megfulhatok tőle.

A puska láttára a vizsla, meg a két dakli, mindjárt érdeklődéssel csatlakozott Gebéhez; a kuvaszok hátul maradtak, de látszott rajtuk, hogy a szokatlan készülődés felkeltette a kíváncsiságukat. A béresek vasvillával vonultak

ki és a tanya karaván, megértvén, miről van szó, csakhamar elindult «nyestet fogni».

A havon félreösméretlenül látszottak a nyest egészen friss, kicsi kéznyomai. Alig hogy a daklik azt megéreztek, csaholva bukkdáltak előre a rózserakás felé, a hol a gonosz vérszopó elrejtőzött.

Most már bizonyosra lehetett venni, hogy nem hiába léssen a fáradság, mivel a rózserakás széthajgálása jár. A béresek, az áldomás reményében, jókedvvel látták a munkához. A rózserakás, a mely akkora volt, mint egy kisebb kunyhó, gyorsan apadt a villák kitartó piszkálódása folytán. A daklik roppant nagy mulatságot szereztek az embereknek, mert folyvást nyefegtek, vakogtak, csahintottak; jeleztek, hogy éreznek valamit; bebújtak a réseken a rózsá közé és ott bujkáltak a lehetetlenül keskeny alagutakon, a melyen néhol átfurakodni sem bírtak s olyankor keservesen jajgattak, vonítottak.

Hektor úgy szaladgált a rózserakás körül, mint az a bizonyos kotlós tyúk a tó körül, a mikor rézezfőkéi magára hagyták. A vén vizslát is megbolondította a folytonos izgulás, a mit a daklik árultak el; szűköve nyugtalankodott és mindenképen részt szeretett volna venni a multságukban, de biz az ő nagy teste sehogysem férhetett a rózsá nyílásai közé. A kuvaszok meg sem kíséreltek ilyesmit, hanem körülállták a terepet és ránczolt homokkal, hegyeztet fülle lesték azt a pillanatot, a mikor rájuk kerül a sor a nagy atak végén, ha majd izzé-porrá kell szakgatni a szorongatott nyestet.

Akkora volt a mozgás és a zaj, hogy az egész tanya apraja és asszonyféléje odagyülekezett a nyestfogókhoz. Gebe egyre kergette őket: menjetek innen, mert ha kiugrik, én oda lövök; közetek ugrik, közetek lövök!...

A varjak arrább húzták és az akol táján telepedtek le újra. De máskülönbem nem mutattak ijedséget. A rózserakás fogott, de a másik oldalon, a havá áthajgálták, viszont növekedett. A daklik elő-előkerültek valamelyik zuglyólból és szófogadatlannul kerestek másik, alkalmasabb út befelét. Hiába mutogatta neki Gebe, hogy: itt, itt Kuszuri, Puszuri! — nem hallgattak rá; oda se hederítettek; csak egymással törődtek, egymással diskuráltak kutya nyelven; furesán poszogtak, nyafáltak; ösz-szeszaladtak s a saját eszük szerint csinálták meg a haditervüket, a melytől az irnok kedvéért egyáltalában nem voltak hajlandók eltérni. Nyilvánvaló volt, hogy érzik a nyestet és hogy nagyon szeretnék megropogtatni a derekát. A nyest pedig éppen ezt nem szerette volna. Bújt is előlük, mint a csik. Sokkalta vékonyabb t. metével játsza csúszhatott át a legkisebb nyíláson is és szó sem lehetett arról, hogy a daklik a rózsá közt elcsipjék. De azért nagy hasznára voltak az «üzlet»-nek, mert folyvást jelezték, hogy hol bujkál a nyest; hol kell tehát jobban dolgozniok a rózsebotogatóknak.

Úgy fogott a viskónyi rakás, hogy már minden pillanatban a pusztá földig juthattak az emberek s a nyest előpattanhatott. Ámbár tél volt, mégis csurgott a veríték az erőlködő béresek homokáról. Még Gebének is melege lett az izgatottságtól. A sok kutya egyre ott látatlanokodott előtte, körülötte; majdhogy fel nem buktatták, annyit bujkáltak át a lába között. Hektor üvöltésszerű hangokat hallatott időnkint; a kuvaszok vadul morogtak; a béresek nekihevílten káromkodtak; Mária néni már harmadszor futott ki a konyhából, a melyet csak így részletekben mert magára hagyni és lázasan tudakolta: Na, mi lesz már? Megvan-e már?... el ne eresszék, a jószágos Istenért!...

Senki sem hallgatott rá. Mindenkit sokkal jobban elfoglalt a maga feladata, semhogy a meddő kérdések özönére felelhetett volna. A rózsegalyak csakúgy röpködtek hátrafelé;

a daklik örülten nyugtalanokdottak és néha olyan visítást műveltek, hogy azt lehetett volna gondolni, talán felébredt bennök a vetélytársi gyűlölet és egymást fojtogatják.

Az egész rózserakásból egyetlen tömb volt még hátra; akkora mint egy petrenczére való szénaesomó. Az alatt kellett lennie a bujkáló gonosznak. Annak az utolsó rakásnak a széthányása már olyan lázasan történt, hogy a nyest maga is megbolondulhatott a sok kiabálástól, ugatástól, csaholástól.

— No most! no most! e hol van! — ordították a béresek egyszerre; és a következő pillanatban a gummi rugalmasságú, kigyótestű kis bestia kipattant az utolsó rózseágak alól és aczélos két-három szökéses odát termett, az új rózserakás alatt, a melyet vagy egy óra óta hánytak egymásra az izzadó béresek.

HUSZONÖT ÉV ELŐTT.

— A mayerlingi nap. —

Az 1889-ik év január havának utolsó napjaiban véres izgalomba borult az ország fővárosa. A képviselőházban a véderőtörvény módosításáról szóló törvényjavaslatot tárgyalták. E javaslatnak már az előző év december hetedikén beharangozott a Reichsrathban az osztrák honvédelmi miniszter azzal a kijelentéssel, hogy a hadseregben a kölcsönös megértés közvetítője gyanánt a legfőbb hadúr kívánása szerint a jövőben is a német nyelvnek kell szolgálnia. De a legnagyobb bajt mégis a javaslat 14. és 25. szakaszai okozták: az előbbi azért, mert érintette az 1868-diki védtörvénynek az unjenczozási, illetőleg unjenczmegajánlási jogra vonatkozó intézkedéseit — a mennyiben szerinte az unjenczok létszámát ezentül nem tíz évre, hanem bizonytalan időre állapították volna meg, — az utóbbi pedig azért, mert a német nyelv tudásától akarta függővé tenni az egyévi önkéntesség kedvezményét. A képviselőház háborgott s az izgalom kiáradt az utcára. A szendvedyek fokozódtak. Mindennap ezrekre menő tömegek lepték el a képviselőházba vivő utcákat; a Sándor-utcában és a Múzeum-kert rácsai mögött szidták és abczogolták a képviselőházba menő kormányparti képviselőket, lehurrogták a minisztereket és éljenztek az ellenzékiet. Utóbb már nyíltan meg is támadták a képviselőket az utcán és a képviselőház folyójában. A Múzeum-körúton lovascsapatok száguldoztak s a tüntetők a katonaságot is megtámadták. Január végén már odaig fejlődtek a dolgok, hogy megtámadták a miniszterelnöknek a képviselőház felől vágatva távozó kocsiját, egy nagy erővel hajított kő bezúta a kocsi ablakát, a kocsi lovai közé csapódott, de a tömeg utána vetette magát, már-már utól is éri s borzasztó jelenet következhetik, ha lovasrendőrség nem vágta oda hirtelen.

Ez a javaslat általánosságban való megszavazásának napján, január 29-ikén történt. Másnap délelőtt pedig kezdődtek a régi jeleket az utcán, de most még fokozottabb elkeseredéssel. E nap estéjére valóságos hadikészülődés történt. A vérontás elkerülhetetlennek látszott és senki sem tudta, hogy mi következik azután.

És ekkor valami csodálatos dolog történt. Délután egy hír csapott le Budapesten és terjedt el villámgyorsasággal az utcákon.

Bécsből távirat jött, hogy Rudolf trónörökös meghalt.

Az utcák képe, mintegy varázsütésre, hirtelen megváltozott. Az emberek rémülten adták tovább egymásnak a hírt, a csoportosulások megrikkultak, oszlani kezdett a nép, a Múzeum-körút és környéke, mely az imént még egy csatát izgalmas képét mutatta, alig egy óra leforgása alatt üres és néma volt, mintha kihalt volna a város. Csak a huszárok és ulánusok táboroztak még rövid ideig a Kálvin-tér tájékán s a gyalogosok végig a körúton. Néhány perc múlva azoknak is kiadták a vezényzót, némán vonultak vissza kasszárnyájukba a néptelen körúton és csend volt mindenütt.

Mindenki elképedve kiabált. Azután a megdöbbenés csöndje következett s csak a daklik örjögtek azon a ponton, a hol a nyest eltűnt.

Mária néni éppen akkor tipegett elő megint a konyhából: — Megvan?! — kérdezte reménykedve.

— Meg ám — mondta Gebe fanyarul — ehol van ni, a rózsá alatt, hányja szét, ha akarja.

A tanya kolomppal kongatni kezdte a bakter a déli tizenkét órát. A béresek összenéztek. — Gyerünk tán ebédelni — indítványozta valamelyik.

Gebe bólintott.

— Még ha az egész tanyát nekem adják, akkor sem fagyoskodok itt az ácsorgásban tovább.

Még aznap délután gyászkeretes különkiadásban tudatta a hivatalos lap a «borzasztó sorocsapást, mely Magyarország felséges uralkodóházát és minden magyart» érte. Ez az első hír szívészéhhűdést mondott a halál okául. A következő, január 31-iki szám ekkor már ki volt nyomtatva, s így a gyászszertől a hivatalos lapnak ez a száma semmit sem közölhetett. De ugyanaznap reggel, újabb rendkívüli kiadásban, ismételve azt közölte, hogy a trónörökös «Baden melletti Mayerlingben levő vadászkestélyében, szívészéhhűdés folytán hirtelen elhunyt.»

Rudolf trónörökös halálának minden részletét csak a jövő idők fogják teljes világosságba helyezni. A katasztrófát követő napokon a legellenzékesebb és legkalandosabb hírek keltek szárnyra, s különösen a lojalis bécsiek tettek ki magukért az újabb meg újabb verziók szárnyabocsátásával. Az ellentétes hírek közt csak egy látszott helytálló, hogy ugyanakkor, midőn Rudolf meghalt, egy másik halottat is vittek ki a mayerlingi vadászkestélyből: a fiatal és szép Veeszera Mary holttetését. Ez ifjú leánnyról feljegyezték, hogy odaadó szeretettel volt a trónörökös iránt, s megtudva, hogy Rudolf trónörökös halni készül, sietett utána Mayerlingbe s a tragédiának ő is áldozata lón.

Mert Rudolf trónörökös öngyilkos kézzel halt meg. A verziók közül, melyek tragikus haláláról szárnnyra keltek és unos-untalanul fel-felújulnak még most, hosszú évek elmúltával is, ezt lehet valónak elfogadni, mert ennek hitelességére egy tisztelettel parancsoló tanunk van, mint Ferenc József király. Az első hivatalos közlemények, melyek más okát adták halálának, a király érzelmeivel szemben rosszul alkalmazott kíméletből palástolták el a valóságot. A király nem akarta ezt. Midőn magához tért a csapás okozta első kábultságából, maga kívánta, hogy «adják tudomá-

— Előre Kormos, Bundás, Harcsa!... Hektor! Kuszuri! Tuszuri! Mária néni vár benneket; aló mars, az Argilusotokat!...

A sok kutya még tévovázott. Kivált a daklik nem akartak belenyugodni abba, hogy vége legyen a mulatságnak. Gebe sem volt rest; felkapta rozoga puskáját s odaurrantott vele egy áthúzó varjura.

Persze, hogy elhibázta.

De a kutyák rögtön szanaszét futottak. De a kutyák ijedten; a vizsla abban a hitben, hogy «apportirozni» kell neki valamit; a két dakli meg arra gondolhatott, hogyan sértezte meg őket a minap tekintetes Gebe irnok úr, nyúl helyett.

A nyest rózserendezicája körül csakhamar csend és békeség volt.

sára népeinek a szörnyű valóságot.» Nem akart «semmi szépitgetést, semmi palástolást.» És másnap, február elsején, már hivatalosan jelentették az ujságoknak:

«A legborzasztóbb, leghihetlenebb, de egyúttal a legkevésbé megmagyarázható szomorú eset tehát mégis tény: Rudolf trónörökös sajátkezűleg oltotta ki életét. Miután a tegnapi este hat órákor megejtett boncolás ezt kétségtelenné tette, ő Felsője nagynevezés bejegyzett Kálnoky gróf, Tisza és Taaffe gróf miniszterek ajánlatába, hogy a tények leplezetlenül tényszerűen közlé.»

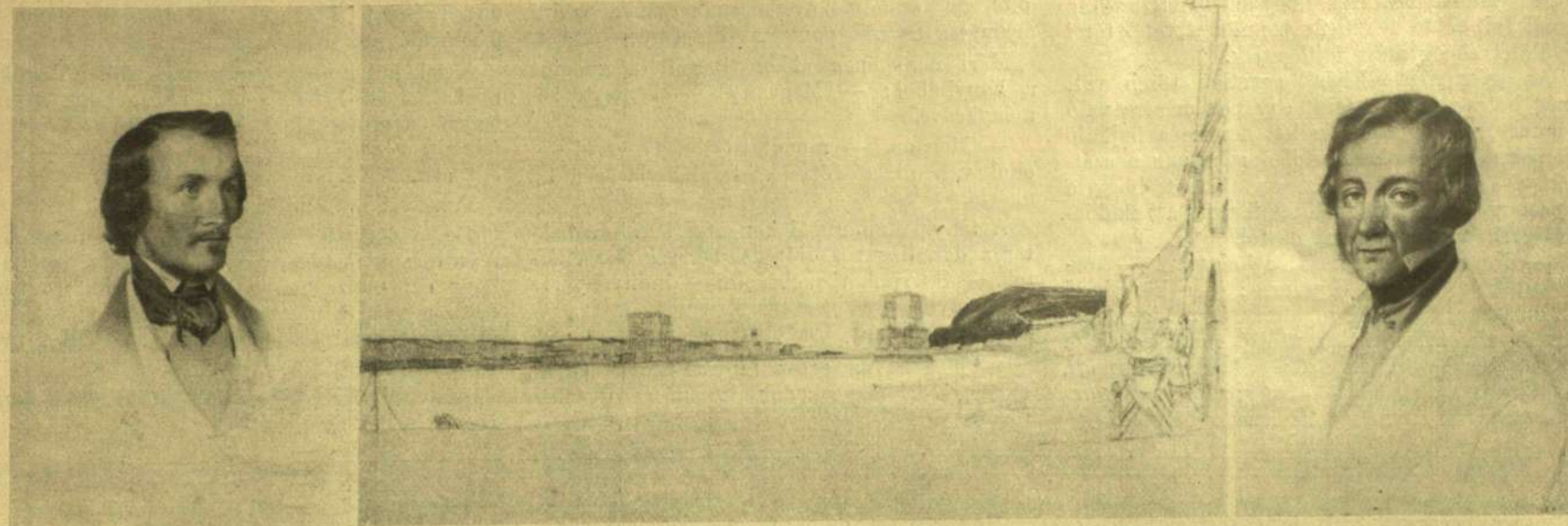
És ekkor már, az udvar köréből szerzett hírek alapján, teljesebb képet lehetett alkotni a tragédia lefolyásáról.

Február 5-ikén temették el Rudolf trónörökös s ez a nap az országnak is gyásznapja volt. A királyné és a trónörökösné oly gyengének érezték magukat, hogy nem vehettek részt a temetési ünnepen. A király mélyen lehajtott fővel, vörösre kisírt szemmel állt a koporsónál. Mellette a belga királyné állt. Ő sem bírt uralkodni fájdalomán és hangosan felzokogva, térdre borult. A kapuczinusok sirboltjában meg egyszer felnyitották a koporsó fedelét, s midőn a gyárdián megadta az igenlő jelet a fődvarmester kérdésére, a király térdre rokadott és megcsókolta fiának koporsóját. Körülötte a sirboltban néma csoportozatban, megrendült lélekkel álltak Károly Lajos és Ferenc Ferdinánd főherczegek, a trón várományosai, Lipót bajor herczeg és a belga király.

Másnap a hivatalos lap élen megjelent a király kiáltványa népeibez. Mayerlinget munkaképtelenek menedékházául a karmelitarendi apácáknak ajándékozta a király s október 15-ikén az ő jelenlétében mondták az első misét abban a kápolnáva átalakított szobában, mely Rudolf trónörökös meghalni látta.

A MAYERLINGI KASTÉLY, MELY MA A KARMLITA APÁCÁKÉ S MUNKAKÉPTELENEK MENEDÉKHELYÉUL SZOLGÁL. A KÁPOLNA ANNAK A SZOBÁNAK A HELYÉN ÁLL, A HOL RUDOLF TRÓNÖRÖKÖS 25 ÉVEL ELÉLTŐT MEGHALT.

CLARK ÁDÁM.

ALT RUDOLF VIZFESTMÉNYE AZ ÉPÜLŐ LÁNCZHIDRÓL.

CLARK TIERNEY WILLIAMS.

A MIKOR A LÁNCZHID MEGSZÜLETETT.

Száz éve lesz ma-holnap annak, hogy Széchenyi István fejében megszületett a Lánchíd eszméje. A legnagyobb magyar esztendőkön keresztül dolgozott azon, hogy komolyan vegyék a tervét. Már 1828-ban levelet írt Londonba a Lánchíd érdekében, 1829 június 30-án pedig kész tervet nyújtott be a nádornak. Óriási ellenzéke volt a tervnek a dietákon. Az 1832 december 16-án megnyitott és 40 hónapig tartott országgyűlésen csak nagy erőfeszítések után sikerült törvényt hozni arról, hogy Buda és Pest között állóhidat építenek a Dunán és hogy ezen az állóhídon a nemesek is tartoznak vámot fizetni. A nemesség még ekkor sem bízott valami túlságosan az álom valóra váltásán és Pest megye a követ utasításában szigorúan meghagyta a dietára küldött követeknek, hogy semmi esetre sem fogadják el az országgyűlés által kiküldött deputációnak azt a javaslatát, a mely szerint már a hajóhídon megkezdik a nemesektől a vámszedést, hogy az állóhíd költségei gyorsabban együtt legyenek. Az indoklás: »képtelenség azért fizetni, a mi nem is létezik és létezhetése is bizonytalan.»

De azért mégis fölépült a Lánchíd. Gróf

Széchenyi István élete legmunkásabb szakaszának huszonegy esztendejébe került ez a munka. V. Ferdinánd volt akkor királya az országnak és három ember: báró Sina György, báró Rotschild Salamon és Kapriorai Wodi-áner Sámuel József támogatták a legnagyobb magyart. Többen készítettek terveket, de a legjobb volt az, a melyik Clárk Ádámot választotta a mesterének és 1842. augusztus 24-én országra szóló ünnepségek között megtörtént az alapkö-elhelyezése is. Barabás Miklós híres

vásznának akvareljét még ott a helyszínen elkészítette és ez a rajz egyik legértékesebb disze a Székesfővárosi Muzeumnak. A szőlyeges mennyezet előtt munkások helyezik el a hatalmas alapkövet úgy, a mint azt Tisdael, az építés vezetője magyarázza. Az emelvényen József nádor áll, a kinek báró Sina György nyújtja át a kalapácsot, meg a vakoló kanalat. Piros tábornoki egyenruhájában a nádortól balra Károly királyi herceg nézi végig az ünnepélyes aktust, nem messze tőlük áll a legnagyobb magyar, azután Kopácsy, a biboros herceg-primás és a sátor alatt a két Clark. A díszes ünnepségek után következett a komoly munka, hat hosszú esztendeig tartó. 1849. évi november 21-ikén hivatalosan is megnyitják a Lánchídat. De ez az ünnepség már nem volt olyan díszes, mint az alapköletétel. Hiszen nemcsak a hidat verték békőba a láncok, hanem a nemzetet is. A Lánchíd történetével foglalkozó irások nem is jegyeznek fel erről a napról többet, csak annyit, hogy »a Lánchíd hivatalosan átadott a nyilvános közlekedésnek.« Ez a pár szó különben annyit is jelentett, hogy ez alkalommal állították össze a Lánchíd kiadási tételeit is.

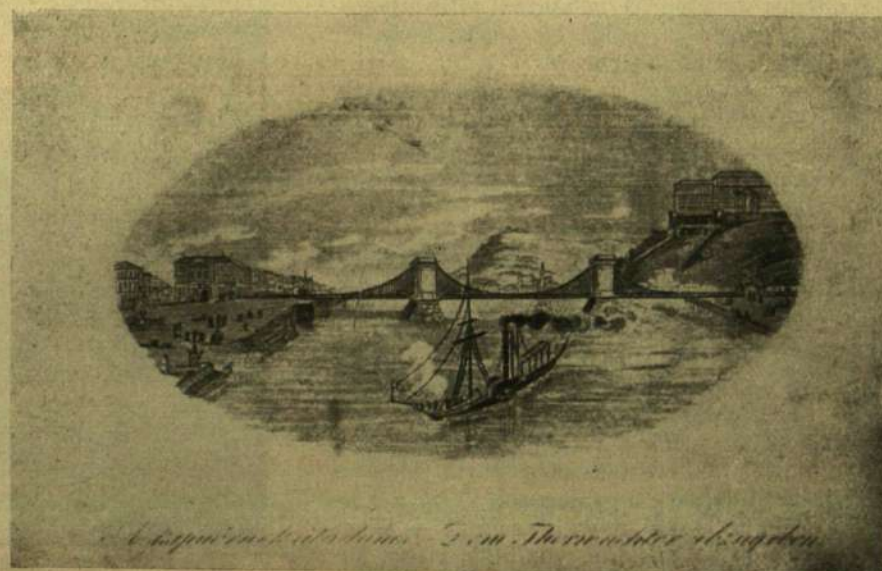
Ezek szerint a Lánchíd építésére tett összes

A LÁNCZHID ALAPKÖLETÉTELE 1842 AUGUSZTUS 24-ÉN. — Barabás Miklós a helyszínen készített vízfestménye.

A RÉGI HAJÓHID PESTI HIDFEJE.

AZ ELSŐ LÁNCZHID-JEGY.

kiadás a hivatalos megnyitás napjáig 6.220,428 pengőforint volt, 100,000 forint ára gép- és anyagszer maradt meg, kamat és térvásárlás fejében 1.519,294 forintot adtak ki, de ez a költség a megszerzett területek értékének emelkedése folytán megtérült.

Az előzetes munkálatokra 700,000 forintot költöttek, a tervező Clark pedig 311,000 forintot kapott, míg a segédeit 250,000 forinttal díjazták. A magyar állam 1870-ben váltotta meg a hidat 8.559,440 forintért és 1870 jun. 30-án éjféli 12 órakor a hidat minden jogokkal, szabadalmakkal, jövedelmekkel és tartozékokkal a magyar állam tulajdonába ment át. Jöellehet csak 1849 november hó 21-ikén volt a Lánchíd nyilvános megnyitása, azért a hidat már 1848-ban is használták.

A szabadságharc ideje alatt állandóan jártak rajta a katonák és 1849-ben két ízben is fenyegette a készen lévő remekművet a meg-

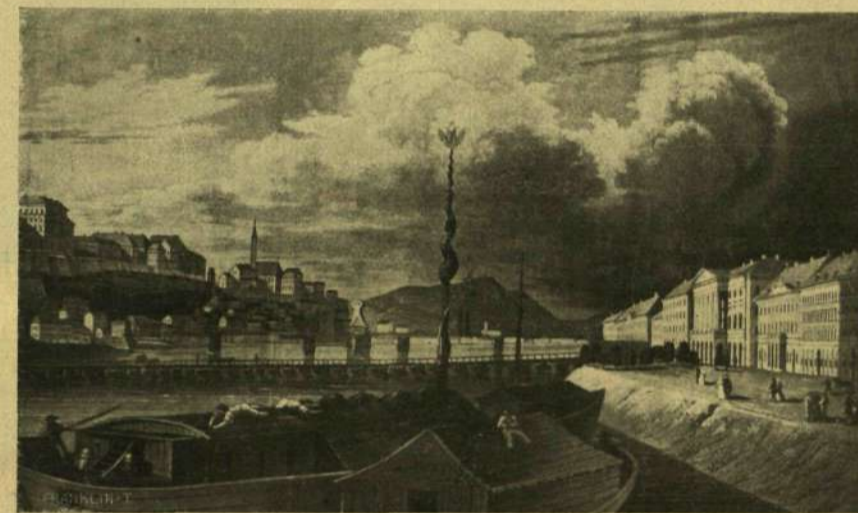

Az Országos Képtárban levő 1840. évi metszet után. A LÁNCZHID TIERNEY CLARK RAJZA UTÁN.

semmissülés. Budavára bevétele napján tudva levően Alnoch mérnökari ezredes löporos hordókat robbantott föl a hid alatt, de a robbanás csak öt ölte meg, a hidat nem. Ma már hitre talál az a föltevés is, hogy Clark Ádám vízzel töltötte meg a láncszakamátokat, mert ő maga is föltevette nagyszerű alkotá-

sát. Ezért nem történt baja a hídnak. Kevés magyar alkotásnak van olyan gazdag irodalma, mint épen ennek a hídnak. A 40-es években mindenütt szó van róla. Rengeteg rajz, metszet mutatja be az építkezés különböző fázisait. A metszeteknek, rajzoknak gyönyörű gyűjteménye van a Székesfővárosi Muzeumban, a hol dr. Kuzsinszky Bálint igazgató esztendőig tartó szorgalmas kutatás után százkra emelte ezeknek az emlékeknek a számát. Barabás, Alt Rudolf és Szentgyörgyi rajzai mellett ott találjuk a Lánchídhoz vonatkozó egykori irások százait is. Ezen a helyen örököseivel a Lánchíd keletkezésének dokumentumait, a melyek — még ha maga a hid eszínítésére is szorul — örökké változatlanul hirdetik azokat a nagy időket, a mikor nem volt készen a hid, de már az első kövel hatalmasat fordult egy nemzet történetébe.

Prád Jób.

A LÁNCZHIDNAK EGY EL NEM FOGADOTT TERVE.

A LÁNCZHID ÉPÍTÉS ALATT 1843 TAVASZÁN.

ELFÁRASZT A VÁRÁS.

Síratom, hogy sokat szóltam,
Biztattam és eligertem,
Mert járnom kell
Most bénán is, csúszva térdem.

Járni, tenni, igazolni
Hiveknek tett hűség-esküt,
Főlemelni
Minden felém-dobott kesztyűt.

Élni, mintha kedvem volna,
Igérgetni úgy, mint régen
És gyűlölni,
Ki már nem is ellenségem.

Már békülnék, megbocsátnék,
Hogyha nékem megbocsátnak,
De tett eskük
Unszolnak és nem bocsátnak.

Lázat, mely meghalni sem hagy,
Csillogást, mely lankad, restül,
Be itt hagynék,
Ha szabadna, mindenestül.

De ki kérdez, választ várjon,
Ha nem is kell már a válasz.
Választ várok
S ez a várás úgy elfáraszt.

Ady Endre.

HA KÉT SZEMEM...

Ha két szemem az őszi tájba mélyed
Ős fákon át, miken fészkesomók
Üresen ásítognak föl az égnek
S látom alattuk a sorvadtt folyót,
A meddő földeket, az ölmos határt,
Szívemre ül a csönd mesetündére:
S fülemben muzsikálja a halált.

Mint az eső a földet, úgy ver engem a gond,
S úgy öszül a fejem, mint dértől a fa ága, [ront
S mint fagyos szél, mely vágat s mindent halomra
Az esztendők fölöttem úgy gyűlnek és úgy szállnak
S úgy tűnik ifjúságom, akár a nyári dél,
S így lettem lelke én a csöndes, bágyadt ősznek,
S már vállon érint érzem és ránczigál a tél
S a hulló hó, a pelyhek majd nyomtalan befödnek.

És két szemem megdermed, mint befagyott patak,
És két karom megdermed, mint a fa-koronák,
És a szívem megáll, mint fagyos éj alatt
A jég, mely a folyót nem engedi tovább,
S a halotti lepel úgy hull rám, úgy befed,
Mint fáradt földeket s alvó tájat a hó
S úgy jön majd mint a szálló, sötét varjú sereg
Tűnő ravatalomhoz a sok-sok sirató.

Ha két szemem az őszi tájba mélyed
Fakoronákon át:
Én hallom muzsikálni a halált...

Peterdi Andor.

HARCZ A MULTTAL.

Lelkem, a sóvár, a vad, a szilaj,
Újörök üdvösségű mennyért harczol
S még meg nem vívott diadalt akar.
S éles tollkardom sima, fehér
Papirost karcol.

Ha már hiszem, így senki sem dalolt
S a dalom maga a betelt Jövendő;
Mind beleszó, a ki él, a ki Volt
S látom, beléje dalolt a Mult.
S a harcrom meddő.

Hiába Ézaúé a kezem,
Csak Jákobé s erőtelen a hangom.
Megújra csak hiába vérezem,
Ha visszajárnak ó énekek
Újhúrú lanton.

Újra meg újra visszajár a dal...
Nekem is az fáj, a mi úkapáimnak.
Vérző sebem ódon, csak más a jaj.
Itt nincsen másnak életjoga,
Csak ős Halálnak.

Új szavakban fölszaggatott sírok
Sikongnak. Tompa jajjuk lesz a sírom.
Örök átkom: a Multtal nem bírok
S a meddő harcban elvérezem egy
Fehér papíron.

Haraszthy Lajos.

A TŐZSDE JUBILEUMA.

Ötven esztendővel ezelőtt, 1864 január 18-án a Lloyd-épület emeleti nagytermében, a hol sokáig a régi szabadelvű párt tartotta összejöveteleit és a hol ma a munkapárt helyiségei vannak, fontos tanácskozásra jöttek össze az akkori Pest kereskedelmi életének vezető faktori. A mai Károly-körút elődének, az Ország-út szerény gabona- és gyapjúboltjainak gazdái, ma már milliókkal rendelkező czégek megalapítói akkor teremtették meg az árú- és értéktőzsdét, amelynek megalapításáról a Lloyd-épületnek abban a négyszögletes szobájában tanácskoztak hosszú ideig az alapítók, a hol ma a házmaster lakik.

A tőzsde elődje már az ötvenes években megszületett Pesten, a hol most a Leszámloló bank palotájában cipőüzlet van, ott kávéház volt akkor és ebben a kávéházban kötöttek üzleteket a főváros gabonakereskedői. Több malom volt már akkor Pesten, a Henger-malom, a Lujza-malom, ezeknek a képviselői is eljöttek a kávéházba, megnézték az ügynökök mintáit és he azok megfelelték, vásároltak búzát. Ma vaggonkint vásárolják a búzát, akkor egy kötes harmincz zsákból állt, minden zsák súlya három bécsi véka volt és az egész mennyiséget az akkori üzletfelek «malter»-nak nevezték. A mikor a helyiség szűk lett már, a Pesti Lloyd-társulat megalakította a gabonacsarnokot.

A gabonacsarnok, a mely kevéssel a Lloyd-társulatnak 1853-ban történt megalakulása után kezdte meg a működését és a Lloyd-épületben is kapott helyiséget, a társulat tagjai minden fizetés nélkül látogathatták, hetivásáros napokon a termelők, kereskedők, molnárok, pékek és hajósmesterek szintén belépti díj nélkül látogathattak el oda, a gabonacsarnok rendes tagjai, a kik a Lloyd-társulat kötelekébe nem tartoztak, évenként öt forint díjat fizettek.

A tőzsde megalapítására irányuló akciók 1860-ban kezdődtek el. Ekkor jelent meg — február 26-án — egy osztrák császári pátens, a mely elrendeli, hogy a monarchia forgalmasabb városaiban árú- és értéktőzsdéket állítsanak fel.

Ezt a rendeletet a pesti helytartótanács egy leirat kíséretében küldte meg a pesti kereskedelmi- és iparkamarának, a leiratban arra hívja föl a kamarát, alakítson bizottságot, a mely a pátens végrehajtása czéljából javaslatokat dolgozzon ki. Bejelenti a leirat azt is, hogy a «tanácskozásoknál a kereskedelmi- és iparkamarákhoz rendelt országfejedelmi biztos fog közreműködni.»

A leiratra júniusban válaszolt a kamara, de ebben a válaszban kijelentette, hogy a tőzsde alig felelne meg hivatásának, ha úgy alakulna meg, a mint azt a pátens előírja. Ebben ugyanis csak árú- és értéktőzsdéről van szó, annak első paragrafusa az értékpapírok forgalmát az üzletkörülből kizárja, pedig a hazai vállalatok értékpapírjainak száma a jelentés szerint «oly tekintélyes, hogy már ezen részvényekben is élénk forgalom várható.» Ezért a kamara azt javasolja, hogy a pesti tőzsdét árú- és értéktőzsdének nevezzék el és tágabb üzleti hatáskörrel ruházzák fel.

A javaslatához csatolva volt a 31 szakaszból álló alapszabálytervezet, a melyet jóváhagyott ugyan a helytartótanács, de azok végleges megerősítése a politikai viszonyok megváltozása miatt késétt. A kamara 1862-ben ismét fölterjesztésben sürgeti a közben módosított alapszabályok megerősítését, a kérelmét megismétli a következő esztendőben is és 1863-ban egy udvari rendelvény az alapszabályokat jóvá is hagyta.

Ennek az esztendőnek végén a Pesti Lloyd-Társulat választmánya egy bizottságot választott és ez a bizottság intézkedett a megalakulás módjairól felől. Később megalakították az ideiglenes tőzsdetanácsot is, a mely akkor a tőzsdei bizotmány elnevezést viselte és a melynek tagjait a kamara, a nagykereskedők testülete és a polgári kereskedelmi testület választotta meg. A tőzsde első elnöke Kochmeister Frigyes volt, az országfejedelmi tőzsdei bizotmány pedig Lakatos Lajos nyugalmazott helytartótanácsi fogalmazót nevezte ki a helytartótanács.

Ott, a hol ma a Lloyd-palota házmastera lakik, jött össze majdnem mindennap tanács-

kozásra a bizottság. Ezeket a tanácskozásokon beszéltek meg a tőzsde szervezetének részleteit és itt állapították meg, hogy a tőzsde megnyitása «minden különös ünnepélyességek nélkül» január 18-ikán történjék meg. A megnyitás a határozat ellenére nem nélkülözte az ünnepélyes jelleget; Pest város főpolgármestere Krásznonyi József is megjelent és az elnök hosszabb beszédben vázolta a tőzsde jelentőségét.

Az első időben a tőzsde látogatása nem volt tagsághoz kötve és a tőzsdét minden üzletember, termelő, vevő és eladó látogathatta, a ki egy évre tizenkét forint illetéket fizetett. Csak egy évvel később, 1865-ben mondták ki, hogy a tőzsdét csak a tőzsde rendes tagjai látogathatják. 1868-ban egyesültek egymással a gabonacsarnok és a tőzsde és 1873-ban költözött az intézmény új palotájába, a melynek telkét 1867-ben vásárolta meg a Mária Valéria-utczában a Lloyd-Társulat. A Mária Valéria-utczai palotában huszonegy esztendeig működött a tőzsde, erre az időre esik a múlt század két legnagyobb összeomlása: a hetvenhármas gazdasági válság és a Bontoux-krízis.

A tőzsde első évi bevétele 2988 forint volt, ma félmillió koronát fizetnek a vállalatok évenként értékpapírjaik árjegyzéséért. A megalakuláskor «oly tekintélyes» volt az értékpapírok száma, hogy azok értéke huszonöt millióra rúgott, ma pedig a budapesti tőzsdén jegyzett papírok értéke messze túlhaladja a két milliárdot. Az új tőzsdepalota építését 1891-ben határozta el a tőzsdetanács, a mely a palota czéljaira a régi Neugebäude helyét találta legalkalmasabbnak. Meg is kapta ezt a területet a tőzsde és az óriási, tágas helyiségekben 1904-ben kezdődött meg a forgalom. Ötven esztendő alatt a tőzsdének három elnöke volt, Kochmeister Frigyes báró, a ki negyven esztendeig intézte a tőzsde ügyeit, azután Kornfeld Zsigmond báró, a kinek legnagyobb érdeme, hogy megmagyarosította a tőzsdét, a melynek élén jelenleg Horváth Elemér miniszteri tanácsos, a Magyar Általános Hitelbank igazgatója áll.

A BUDAPESTI TŐZSDE PALOTÁJA. — Balogh Rudolf félvétel.

AZ ÉRTÉKTŐZSDE TERME.

AZ ÁRÚTŐZSDE DÉLÉN.

A BUDAPESTI TŐZSDE JUBILEUMA. — Balogh Rudolf félvétel.

EGY FIATAL SZOBRA SZERZŐSÉGE HALÁLA.

Egy hosszú fekete koporsót láttam vasárnap délben a Kerepesi-temető halottsházában. Óriás-gyertyák égtek a koporsó körül, a melyeket élő ember kedvéért meg nem gyújtanak. A koporsón egy a koporsó körül koszorúk öleltek, szallagok lefolytak a földig, arany írás ragyogott a szallagokon az óriás-gyertyák merengő lángjai alatt, a szallagok összebujáltak s nem látszott az egész írás egyetlen se, csak egy-egy szó, mintha sírásba fült volna a többi: ... Felejthetetlen bará... Imrének vigasztalja... Forrón szeretett testvé... gyreményű művészek...

Egy magas, közömbös arcú katolikus pap állott a koporsó lábánál s könyvébe hajtott fővel latin imádságot mormolt, szenteltvizet hintett háromszor a koporsóra, mellette egy alacsony czivilember állott, a télikabátja galéria fel volt gyűrve, egyszer-mászor együtt mondta a pappal a latin imádságot s a füstölőt lóbalta a jobbkezeben. Kétoldalt és hátul egy nagy csapat szobrász meg festő meg néhány polgári foglalkozású úr állott csendesen, a kik délutánokint a Japán-kávéházban szoktak ülni a nagy művészesztálnál és vitatkoznak, nevetgélnek, rajzolgatnak az asztal márványára. Most csendben állottak együtt, levett kalappal, soknak ki volt sírva a szeme, egy páran még sirtak, némelyeknek a szemében nyoma se volt a sírásnak, csak nagyon me-reven nézték a koporsót. A sarokban a koporsó fejénél egy vidéki familia húzódott össze, a familia tagjai mind gyászban voltak és alig

POE EDGAR HÁZA.

Pásztor Árpád munkatársunk Amerikában járva, meglátogatta azt a házat, a hol *A holló* és sok más szép költemény világhírű szerzője egykor lakott. Erről a látogatásáról a mellékelt képeket küldte lapunknak s a képekhez a következő érdekes adatokat:

I.

A ház nincs többé a helyén. Csak a kép mutatja, hol volt. A kép, melyet még novemberben vettek fel, a mikor a régi telken, a régi földön állott Edgar A. Poe háza. A kerítés

Poe lakóháza New-Yorkban, a hol az Ulalume, Annabel Lee stb. verseit írta.

mellé egy amerikai fiú támaszkodik, fönt a két kis ablak között alig észrevehetően látható egy faágon ülő holló, alatta kis tábla, azon felírás:

THE COTTAGE OF EDGAR ALLAN POE
1844-49.

A hollót pedig nem ebben a házban írta Poe. Készen hozta a költeményt Philadelpiából. Ide hírt, dicsőségért jött, a nagy New-Yorkba, öt dollárral a zsebében. Ebből a házaskából indult el minden reggel s jött vissza este Virginiájához. Munkában volt, ment újságot írni. Így jött haza 1845 január 29-én is, mikor az *«Evening Mirrorban»* egy költemény jelent meg. *The Raven*... Szerzőjét nem ismerték... Quarles volt a költemény alá je-gyezve.

— Van pénz... Tíz dollár! — büszkélke-

hallhatóan sirdogáltak, csak egy idősebb nő mert egypárszor hangosan felzokogni. A hosszú fekete koporsóban Csikász Imre huszonkilenc éves szobrász feküdt, mert meghalt mellhártyagyulladásban egy szanatóriumban, a hová egy héttel a halála előtt vitték be a műterméből. Két héttel ezelőtt találkoztam vele a Japán-kávéházban, kezét fogtuk, szokása szerint úgy megszorította a kezemet, hogy egy percig nem tudtam széjjelvenni az öt ujjamat. Tiszta kék szemével rám mosolygott, szép szája kinyílt s azt mondta: Fáj? Gyönyörű magyar fiú volt, boldogan csengő hangja volt, dunántúli tájszóval beszélt, magas volt, karcsú, szőke, sűrű haja és finom kis bajusza volt. Nagyon erős volt és mindig birkózni szeretett volna. Ezek a közönséges dolgok csak azért juttak most eszembe Csikászról, mert meghalt. Hallottól róla valamit életében, kedves olvasó? Kiváló művész volt és ifjúságának tanuló esztendői alatt Brüsszelben, Rómában, Münchenben s itthon Budapesten is arany érmekeket adott neki. Ifjúság: ez volt a neve egyik szobrának, egy meztelen bronzleánynak. Vers les étoiles... ezt írta egy másik szobra sarkába. Egy meztelen bronzifjú ez, sugár, könnyű test, lábujjhegyen lép, szinte emelkedik fel a földről, két karját fölfelé emeli, fejét hátraejti és a szemébe van hűnyva... Azután egy kis bronzsirkét láttam a műterme egyik polezán, a csirke begye félre van nyomódva. Azt mondta Csikász, hogy így áll ki a begye a csirkének, mikor jölközt. Azután egy öregedő asszony fejét láttam a polezon, ezt az édesanyjáról mintázta. Azután kezek, lábak, orrok s mindenféle tréfás holmi volt a

lehellete gőzparát von csillogó szeme fölé. Férje hajdani, westpointi katonaköpenyével van le-takarva, a sápadt, bangtalan Eddie kezét me-lengette, Mrs. Clemm pedig a lábát dörzsölgette, hogy melegséget varázsoljon a hűlő tagokba. S egy nagy sárgás czicza pedig odabújít a hal-dokló melléhez. Talán, hogy ő is melegsítsen. Mennyi nyomor, mennyi fájdalom... Igen, így, ebben a házban halt meg Virginia, a kis Annabel Lee... És ebben a házban írta Poe:

Ó volt Quarles, s ő írta A hollót... Bent a parterben elégedetten várta Virginia és édes anyja, Mrs. Clemm. Van pénz... Tíz dollár... Egy-két hétig nyugalom, boldogság lehet a fordhami házban. Majd a kis, töré-keny termetű, kék szemű, fekete hajú Virginia eléje futott, a nyakába csimpaszkodott.

Kint kemény tél volt, a ház mögött az er-dőt belepte a zuzmara, a kis kert virágágyai fölött sima, egyenletes, mindent ellepő hó. Leülték a nagy asztalhoz, s valahol egy sa-rokban odadobva hevert az *Evening Mirror*... — Tudod, Sissym, — mondta Poe feleségé-nek, — azért a versért kaptam, a mit Phila-delphiában, a kis kertben írtam a fa alatt... És Sissy pajkosan kiabálta: — Nevermore... Nevermore... Mrs. Clemm pedig csendesen megjegyezte: — Eddie, talán ez a legszebb versed...

II.

A ház többé nincs a helyén a Kingsbridge Road 259. szám alatt. Jött a kegyelet és el-vitte a szemkőzt levő sétatérre. Kítatarozták, kicsinosították, hadd legyen szép a halott költő háza. Ha az utókor bekopog, találjon mindent rendben; ha kis amerikai leánykák jönnek, hadd lássák, hogy milyen takaros a költő háza...

Oh, pedig a régi helyen, a régi házban... Kint hideg tél volt, keserves és dermesztő. Bent a fűtetlen szobában szalmaszák, rajta egy haldokló, gyönyörű teremtés. Az arca lázas,

Poe lakóháza mai helyén, a hova néhány hét előtt helyezték át.

polczokon, meg felakasztva a műterem falán, a melyeket azért csinált, hogy tanuljon, meg hogy szórakozzon. A műterem közepén Kinizsi Pál agyagszobrát láttam nemrég. Még nem volt készen és nem is lesz készen, mert a szobrász meghalt. Mihelyt Kinizsivel elké-szül, — azt mondta — hozzáfog rég álmo-dott nagy munkájához: Lóth feleségéhez. Azt mondta, hogy az élő test megmerevedé-sének borzasztó pillanatát akarja megcsinálni. Milyen lesz majd ez a szobor vajjon? De hiszen nem látom meg soha, mert Csikász mellhártyagyuladást kapott és meghalt. Vaj-jon milyenek azok a szoborművek, a mely-eket ez a gyönyörű fiatal ember csinált volna őt esztendő műlva, meg tíz esztendő műlva, meg húsz esztendő műlva? A mellhártyagyuladás széjjelrombolta ezeket a szobrokat, a melyek készen állottak sorban a művész lel-kében, mint egy múzeumban és eszembe jut, hogy talán nem is jár ilyen hosszú czikk Csikász Imrének, mert csak huszonkilenc esz-tendő volt, nem élte végig egy nagy művész pályafutását, nem mintázhatta meg alkotásait, a király nem szölkötta meg a tárlaton, nem hitták meg előkelő társaságokba, nem jubilált és nem öszült meg művészetében. Nem is tudnám igazolni magamat, miért fűzöm e té-tova sorokat a nyilvánosság előtt a jóformán ismeretlen művész haláláról. Éreztem a keze szorítását a kezemen, hallottam daloló hang-ját, gyönyörködtem nagy talentumában s ko-porsója előtt embertelenül fáj a szívem s farkaszemet néztem sokáig egy gyertya moz-dulatlan sárga lángjával.

Szép Ernő.

Nem tűrhették az angyalok, Hogy boldog ő, meg én, Ez volt oka, — hisz ősmérik. A tengerpart ólén, Hogy szél támadt s Lee Aniko Meghült, meghalt szegény...

Szél támadt... Késő éjjeli órán Poe ebből a házból rohant el a temetőbe, s rogyott zo-kogva az új sírra... Ott találta a reggel... S lázasan, betegen, vörös, égő szemmel jött hajnalban haza... Hordozta, nevelte magá-ban Ulalume gyászát... Szél támadt... Zúgó, októberi szél s újra a temetőbe ment... Ebből a házból...

Poe new-yorki szobrának talapzata.

... S a mint a ciprus út végére lettem, Egy kriptafalnál álltunk szomorún, Legendás sírnál álltunk szomorún. S megkérdeztem: Ez írás, mondó mi, lelke... E legendás, a tükör sírkapun? És ő felelt: Ulalume!... Ulalume! A te elveszített párod, Ulalume...

Itt írta... Ebben a házban...

III.

Szegény, rongyos kis talapat! Elbírod-e mindazt a gyászt, fájdalmat, szomorúságot, kínlódat, keserűt, művészi gyönyört, boldog lelkesedést, torkot elfojtó csüggedést, szárnyaló, magasztos felszabadulást... Mind, mind, a mit az a név hordozott, a mely rád van véve.

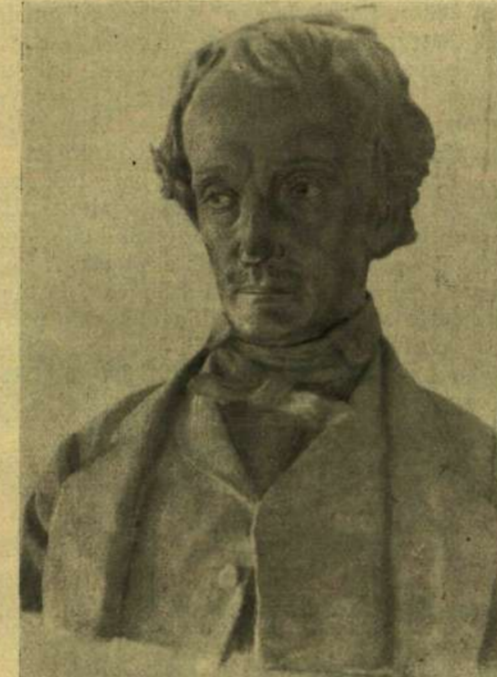
1809-1849.

Negyven év... A számtan szerint negyven év... A művészetben a végtelen örökkévalóság... De csak a megfoghatatlan, láthatatlan időkben. Abban a végtelen időben, a mely népeket, országokat, városokat pusztít el, de vigyáz, hogy egy-egy kis horatiusi vers örökké megmaradjon...

Mert az anyag, a talapat elpusztul...

IV.

Hol van róla a szobor? Odabent fekszik a kitarozott ház egy sarkában. Mellette még egy elhervadt, száraz, zörgő babérkoszorú is hevert. Szónokok akasztották a nyakába, mi-kor áttelepítették a házat.

Poe szobra, melyet a tavasszal tesznek vissza a talapzatra.

Nekiszegzem fotografáló gépemet, de egy kis kisasszony elsöpri a koszorút... Piszok, szemét... De mégis, mégis, itt hever a sarokban a szobrod. Bánatos, mélyen néző szemed-del belebámulsz az ajtó kövébe, a hova vidá-man, vagy szomorúan nyitottál valaha... Most messzi földről jött vándorok nyitnak be s búsan tekintenek a sarokban heverő finom vonalú arcodba... Látod? Ez a dicsőség, ez a szent lelkesedés, a koldus küzdelem ju-talma... Hát érdemes volt mindezt. Emlék-szel, hogy írtad a Coliseum utolsó soraiban?

A csoda nem szállt el, mely minket körülvesz, Sem a titkos rejtély, mely világunk lakja, Sem mind az emlékek, mely fölöttünk lengve Felöltöztet könnyű, fátyolos szövetekkel A dicsőségégnél is tündöklobb ruhába...

V.

Megállok Philadelpiában a North 7 Street és Brandywine Street sarkán. Kis, rozoga, régi házikó. Két ablakos a frontja, ma egy másik, nagyobb háznak a függeléke.

Füstös, vörös téglafalak. Kellemtelen és rideg. Pedig milyen szép volt valaha. Köröskörül bárszonyos mezők, virágos, lankás domboldal, szabad, napsütéses térség. A fiatal boldogság lakott itt. A tizenhat éves Virginia, a játék feleség és az istenek közé emelkedett ifjú férj. «A ház pittoreszk domb tetején volt, kedves,

Poe háza Philadelpiában, a hol «A holló»-t írta.

romantikus darab földecske, félig gyümölcs-fák közé temetve...

Látják, mi lett belőle... Akkor Philadelpia még lent volt a völgyben, ma elnyelte a kis házat is, a fák megölte s a hol Poe régi fészke van, az a másfél milliós lakosságú város legszegényebb része...

VI.

Poe dolgozószobájának kandallója. A kő a régi, de be van deszkázva s előtte éktelenke-

Az egyetlen fa, a mely Poe egykori kertjéből megmaradt.

dik az Owens-család divánja... Hányszor ült előtte Poe, — itt, ebben a szobában csengtek össze lelkében *A holló* rímei. Itt kellett állnia párnásszékének s erre kellett fordítania...

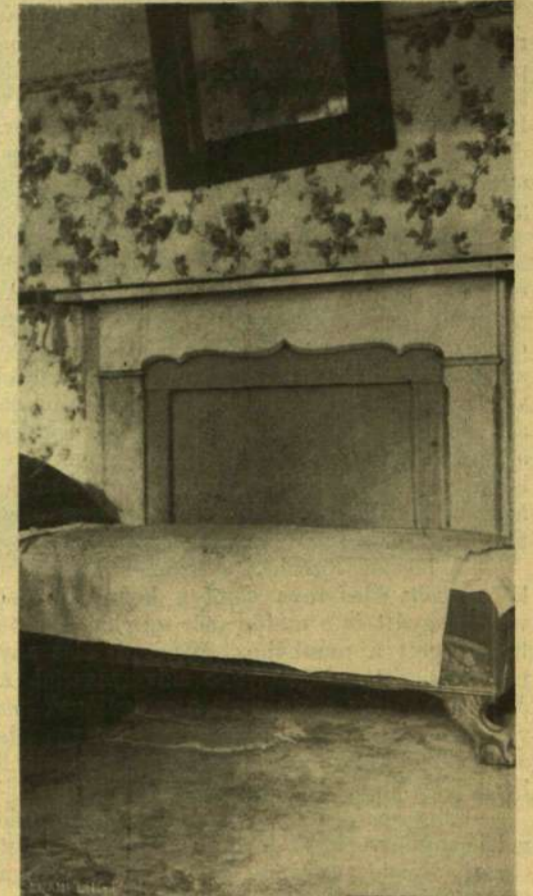
Mosoly kelt lelkemben mélyen s úgy görbütem párnásszékem, Hogy őt szembe kerül vélem ajtó, szobor és madár. Így rogytam le a bársonyra, álmodtál álmodva álomba. Fontolgattam szöve, bontva, mit akarhat, mire vár, Ez az átkos, ez a gyászos, végzathorodó madár Ez egy szóval: Soha már...

Igy ültem álomba dűlve, néma nézésbe merülve, Míg a madár tüszemével lelke gyújtja lángra már. S a hogy kelt, szállt sok emlékem, fejem hátraült gyengéden A bársonyos párnásszéken, melyet elönt a sugár, Melynek viola bársonyán, mit beresztet a sugár, Ó nem pihen soha már...

Mrs. Hanna Hamilton, az öreg asszony mo-solyog és nem érti, hogy mi van fotografálni való ezen a régi, töredezett márványú, bedesz-kázott kandallón.

VII.

... Félig gyümölcsfák közé temetve... Így mondja a régi feljegyzés. Mrs. Hanna Hamilton kivezet a kertbe...

Poe dolgozószobája, a melyben «A holló»-t írta.

— Jöjjön, — mondja, — még van egy fa a fák közül, a melyek alatt a költő ült és verseit írta.

Kimegyünk. Palánkos kis kert; az egyetlen megmaradt fára zsinog van kötve s a családi fehérmű szárad rajta... Az elmúlás lobogója. Pásztor Árpád.

LILJECRONA OTTHONA.

Regény.

(Folytatás.)

Irta Lagerlöf Selma. — Svéd eredetiből fordította L. B.

Erre édes anyja nagy sietséggel fölegyenesedett és eltaszította magától Hófehérke kisasszony kezét. Ránézett még egyszer mostoha-lányára, azután megfordult és fölcsipette a lépcsőn, bement a konyhába.

— Édes apa, Moreus sekrestyés és Ulla asszony körülfonták Hófehérke kisasszonyt és nevettek az ábruháján. Haj! haj! Megígérte, hogy még egy óráig nem öltözködi át, hogy édes apa mulasson egy kicsit. De azután elkomolyodott, annyira megijesztette őt édes anyja pillantása. Azt gondolta: «Most igazán ellensége lett édes anyja. Azzal ugyan nem törődik édes anyja, ha szentöl-zenbe összeszidják, de hogy bolondná tették, azt sohasem fogja meg-bocsájtani!

Papkisasszony akkor egy kis szünetet tartott, mintha másra, nem pedig a mesére gondolna.

— Most tulajdonképen nevetni kéne — mondotta Brogren Anna — én azonban még sem tudok. Valami szorongás fogja el a szívem. Legjobb lesz, ha rögtön tovább folytatod, leg-alább megtudom, hogy körülbelül mily rosszul ment tovább a sorod — akarom mondani a Hófehérke kisasszony sorsa.

Igy azután ismét megkezdé elbeszélését a papkisasszony.

— Igazán alig tudom elbeszélni, minő tréfás dolog történt szeptember végén. Az én kedves mostoha néniem majd meglátja, hogy mi-csoda jelentéktelen dolog adott Hófehérke kis-asszonynak egy kis bátorságot. Ezentúl — valahányszor erre a kalandra gondolt — azzal vigasztalhatta magát: Mégis csak jó, hogy van egy élőlény a tanyán, a melyik nem fél édes anyától!

— Mäskülömben el kellett ismernie, hogy valamennyien féltek' édes anyától, még édes aját, sem kivéve. Azt nem tagadhatta, hogy édes anyja igen gondos és figyelmes volt édes apával szemben, úgy hogy az nem mert ellenére tenni. Így aztán édes apa mindig félt nem-et mondani, ha édes anyja valamit akart!

— Ezt semmi sem mutatja világosabban, mint mikor megengedte édes anyának, hogy pálinkafőzést rendezzen be. Valahányan eddig kérték, mindegyikét megtagadta az engedélyt. Ha valaki még egyszer ezt indítványozná, röviden azt feleli rá, hogy a tanyán kenyeret kell sütni és levest főzni a gabonából, de nem enged meg, hogy azt a szerencsétlen italt gyártásuk belőle, a mi csak a nép romlását idézi elő.

— Édes apa szóról-szóra ugyanezt mondta édes anyának is, de az csak nem engedett. Azt mondta, hogyha édes apa végét akarja vetni otthonában a pálinka ivásnak, ahhoz nagyon szívesen hozzájárul, de végre mégis csak szükség van a házban pálinkára, hogy megkínálhassák a vendégeket és adjanak a cselédségnek, így azt gondolta, hogy ezt egész jól maguk is elkészíthetnék. Felényibe kerülne, ha jthón főznék, mondta édes anyja és addig vitakozott, míg végre édes apa teljesítette az akaratát.

— A legelső főzéshez a szomszéd tanyáról kölcsönzött édes anyja üstöt a hozzávaló csövekkel együtt és a midőn már minden megjött, hozzáfogott a munkához. Mindent édes anyja maga végzett, a legnagyobb elővigyázattal. Az érés és a forrás ideje alatt a szolgálónak nem volt nyugodalma és a párolás alatt, maga édes anyja őrködött az üstházban. Senki sem mondhatta édes anyáról, hogy kiméli magát.

— Édes apa pedig azalatt a szobájában üldölgött és míg a főzés tartott, egyszer sem tette tisztelőt édes anyának, hogy betekintszen az üstház ajtaján és egy kis kóstolót kérjen a főzetből.

— Édes anyja jól látta, hogy most ellenére cselekszik és ha valamelyik a cselédség közül leissza magát, úgy édes apa rögtön megragadná az alkalmat, hogy eltíltsa az egész pepecselést. Vigyázott is édes anyja nagyon, hogy senki azok közül, a kik neki segítettek, nagyon bele ne kóstoljon, így aztán sikerült elérnie, hogy minden a legnagyobb rendben történt.

— Végül azonban mégis csak megtörtént a szerencsétlenség.

— Édes anyja már kész volt a derítéssel és még mindössze az volt hátra, hogy a pálinkát hordócskába és korsóba szűrje. Még az „ajját” is el akarta tenni, de minthogy forró volt, édes anyja egy vederbe öntötte és kitette hűlni az üstház ajtaja elé.

— Épen a midőn édes anyja kitette az alj-pálinkát, arra ment Lange-Bengt. Ugyancsak húzódozott a csöbörhöz, de édes anyja ott állott az ajtóban. „Kedves Bengt — mondotta — csak nem akarsz ebből inni. Ez nem embernek való. Ez csak az alja!”

— Lange-Bengt jámbor arcot vágott és tovább ment. A tehénistállóba készült. Végre sem büntethetik meg, ha az üstház mellett megy el.

Lange-Bengt csakugyan a tehén-istállóba ment és egy szénásvillát hozott ki, a mit a fejő lánynak kölcsönzött. Ezt a szénásvillát akarta visszavinni az istállóba. De a mint Lange-Bengt kinyitotta a hátsó udvar rácsos ajtaját, szembe találta magát, a nagy bakkecskével, a mint orrát a lécz közé dugva, úgy szaglászott az üstház felé. Nagyon szép nap volt és az összes kecskét kieresztették, de a többiek a dombon legelészték, egyedül csak a nagy bak álldogált az ajtóban.

— Nem tudni, hogy lehetett Lange-Bengt olyan ügyetlen. De alig nyitotta ki az ajtót, a kecske abban a perczen kitolakodott mellette. És ő nem sokat törődött vele, hogy visszakergesse, a mi pedig a kötelessége lett volna. Csak utána nézett, vajjon a kertajtó be van-e csukva, nehogy még a kecske édes apa fáiban és édes anyja káposztás ágyaiban kárt tehessen. Azt gondolta, hogy mi sem történhetik, ha a kecske bemege az udvarba és egy kicsit legelészik.

— Azonban a kecske uraság meg egy pillantást sem vetett a jó fűre, hanem egyenesen az üstház felé ugrott. Oly halkan és könnyedén tiptegott oda, hogy édes anyja nem hallotta meg, midőn odaért, pedig az üstház ajtaja félig nyitva volt.

— Ez a kecske különben mindig olyan finom

Evans parancsnok, a ki Scott kapitány halála után átvette a brit délsarki expedíció vezetését s utazásáról február 5-én előadást tart a Magyar Földrajzi Társaságban.

és kecses volt. Hogyha ivott, nem locogott mint a kutya, vagy nem szörtyögött, mint a ló, hanem oly csendesen csinálta, hogy senki sem hallhatta. Ez a kecske nem egy rocska tejet ivott ki a fejlány háta mögött, így hát nyugodtan itta ki a pálinkaajtát, a nélkül, hogy édes anyja valamit észrevett volna.

Midőn már semmi sem maradt hátra, elkezdett a nagy bak öklelni, a mint az már a szokása volt, mert úgy gondolta, hogy kevés öröm van benne akkor bajt csinálni, ha nem lát valakit, a ki bosszus és haragos a miatt, a mit véghez vitt. A következő pillanatban már ott állt a küszöbön édes anyja és látta, hogy a veder üres.

— Fölragadta hát édes anyja a hosszú, fekete kéménykötőt, a mely mindig ott állt az üstház szögletében és meg akarta fenytetni a «nagy bakot». De azután a hű gondozás után, a melyben édes anyja a nagy bakot eddig részesítette, nem igen értette meg, hogy édes anyja igazán dühös, hanem két lábra állt és

Duha Dávid magyar származású mechtarista szerzetes, volt érseki koadjutor, az újvidéki öröndy egyházközség vezetője, a ki a napokban elhunyt. Mintán az egyházközség teljesen megmagyarosodott, a plébániát megszüntették.

elkezdett táncolni édes anyja körül. A nagy bak azonban a milyen öreg, ép oly erős volt, és nem igen volt tanácsos kikezdeni vele. Édes anyja utána süjtött a kotróvással és a ki ismerte a nagy bak természetét, az sejtette, alig végződhetik jól. Erre mindannyian előjöttek, édes apa, Hófehérke kisasszony és a szolgálók és leszaladtak a felsőházból, hogy segítsenek édes anyának. A nagy bak azonban nem csinált semmit, hanem csak ide-oda ugrált és édes apa intett a többieknek, hogy hagyják csak, ne keveredjenek a játékba. Ugyanakkor átkiáltott édes anyához, hogy siessen be az üstházba, mert a nagy bak játékos kedvében van.

— Édes anyja azonban nem törődött az intéssel. Végre sikerült olyan kemény ütést mérni a nagy bakra, hogy megérezte. Erre ugyan ismét négy lábra ereszkedett, de nem sokat használt, mert berontott az üstházba és szarvaival sorra kezdte feldöntögetni édes anyja üvegeit és korsóit, melyekhez csak hozzáfért. Alig ment be utána édes anyja, már ismét kint volt.

— Most jól tudta a nagy bak, hogy elég tenni valót hagyott édes anyának, míg föllájtja mindazt, a mit ledöntött, hogy most egy darabig megszabadult tőle és békén élvezheti jövedvét. Egy pár pillanatig csendben állt az üstház ajtajában és körülnézett. Azután elindult lassan és komolyan a dombon a felsőház felé.

A nagy baknak általában valami méltóság és ünnepélyesség volt lényében és ez annyira érvényesült, hogy senki sem gondolhatta erről a derék állatról, hogy örökösön csinytevésen törí a fejét. Még sohasem volt olyan nagyszerű, mint akkor. Lábat lassan és magasra emelte, fejét hátra szegte, orrát magasra tartotta, mintha nagy szakállával és szarvával büszkélkednék. De mégis meglátszott, hogy nem olyan komoly, mint máskor. Szemeiben bizonytalan fény ragyogott és hátsóteste ide-oda ingott.

— Édes apa azt hitte, hogy a nagy bak kecskéhez indult be a kertbe és az kiáltotta Hófehérke kisasszonynak és a szolgálóknak, hogy menjenek el a bak elől és ne zavarják. A nagy baknak csakugyan ez volt a szándéka, de megváltoztatta véleményét, midőn elment a pitvar előtt és látta, hogy azok, a kik őt elűzni szaladtak ki, nyitva hagyták az ajtót. És miialatt a legkomolyabban arra sétált, egy ugrással a lépcsőn termett és berontott a házba.

— A szolgálók mind utána rohantak, hogy kiűzzék. Erre a nagy bak a padlépcsőre menekült és miután a padra is következett, kiugrott a tetőablakon. A nagy bak nem sok fáradságot vett magának, hogy utána nézzen, milyen messze van a föld, midőn az ugrást megtette. De olyan állat volt, a melynek mindig szerencséje volt, így történt most is, midőn kiugrott az ablakon, hogy épen a lépéső tetejére jutott.

— Kicsiny tető volt meredek eresszel és keskeny gerincczel a közepén és ezen jött a nagy bak lefelé. Egy lépést se tehetett jobbra vagy balra a nélkül, hogy le ne essék. És az is lehetetlen volt, hogy a padlásra visszatérjen.

— Menj a közepén, nagy bak! — mondta édes apa és botjával fenyegette. De a bak ott maradt, a hol állott. A szolgálók kijöttek és mindannyian elcömöltek, hogy mi lesz vele. A nagy bak azonban igen kedélyesnek látszott. A fejét odafordította és pislogott rájuk, látszik, hogy nagy öröme telik a veszedelmében.

— Édes anyja rendbe szedte üvegeit és jött kezében a kotróvással, hogy elrakja a nagy bakot. Midőn az ezt meglátta, még vidámabb lett mint azelőtt. Úgy látszik, semmi tisztelet nem érzett édes anyával szemben.

— Édes anyja még egyszer megsuhogtatta a vasrudat a nagy bak felé, mire az abban a perczen összehúzta a lábát és mint egy nyíl repült ki a levegőbe és ép előtte ért le a földre.

— És alig hogy lent volt, fölegyenesedett a hátsó lábaira és olyan lökést adott édes anyának, hogy fölbukott. Azután a kert felé ugrott a nagy bak, átrepült a kerítésen és néhány óráig ugrándozott kecskéi előtt.

— De senki sem törődött többet vele. Mindannyian édes anyához siettek, hogy fölegítsék. Az első, a ki odaért, Hófehérke kisasszony volt. Édes anyja azonban eltaszította magától. «Ne tetesd magad! — sziszegte. — Tudom, hogy milyen lélekkel vagy irántam. Látom, hogy csak örülsz. Nevezz, a meddig tudsz! De én érzem, hogy eljön az az idő, midőn sirmi fogsz.»

— Az igaz, hogy Hófehérke kisasszony nem

A NEW-YORKI FELHŐKARCZOLÓK NAPPAL ÉS ESTE, MIKOR EZERNYI ABLAKAIK MIND KI VANNAK VILÁGÍTVA.

volt szörnyen megijedve. Annyira nevetett a bakon, hogy nem volt ideje komollyá lenni.

— De édes anyja szavai egészen napra eléggé megsomorították.

— És kedves mostoha nővérem megérti, hogy nem ez adott Hófehérkének új bátorságot, hanem egy kis álom, a mit azon az éjjel álmodott.

— Ekkor ismét látta Hófehérke kisasszony a bakot, a mint ott állt a háztetőn, ez nem volt ám többé egy igazi bak, hanem a vidámság és a jókedv, a mi régekte lakozott e házban, az ment fel a tetőre és üzött tréfát édes anyával. És ez a bak beszélni is tudott és azt mondta édes anyának, hogy neki nem fog sikerülni ezt a házat egy hideg és kemény fogházá tenni, a mint akarná. Itt még sok van a régiből, a mi ellentáll.

— Midőn Hófehérke kisasszony fölébredt, úgy gondolta, hogy ez igaz és érezte, hogy már nincs egyedül az édes anyja elleni harcban.

— Legközelebb egész biztosan magammal hozok néhány süteményt a nagy baknak, majd ha Hófehérke kisasszonyt meglátogatom — mondta Brogren Anna, míg a papkisasszony szívet tartott.

— Félek, hogy ez a megvendégelés már elkészt — mondta a papkisasszony. — Az utolsó levélben, a mit Hófehérke kisasszonytól kaptam, hírdül adta, hogy édes anyja levágatta a nagy bakot.

— Lám, lám! — mondta az esperesnő elgondolkodva. — És Hófehérke kisasszony apja nem szolt semmit, hanem hagyta a nagy bakot lemészárolni! Én azt mondom neked, hogy Hófehérke kisasszony mostoha anyja még sok gonoszságot fog elkövetni.

A papkisasszony gyorsan közbeszólt:

— Nem ő az, a ki ártani akar Hófehérke kisasszonynak. Hanem inkább azt hiszi, hogy Hófehérke kisasszony nem gondol másra, mint hogy neki bosszúságot szerezzen.

— Ó bizonyára jobban tudja.

— Így hát mindig változatos Hófehérke kisasszony élete. Még egy dolgot kell elbeszélnem, hogy lássad, milyen rosszul folyik dolga.

— Szívesen végig hallgatom — szólt az esperesnő. — Csak azt nem értem, hogy miért van mindig Hófehérke kisasszony a veszedelmében és nem a mostoha anyja.

— Tudod kedves nővérem — folytatta a papkisasszony — hogy Hófehérke kisasszony apja ültette az egész papkertet. Neki köszönheték a kőszömeteket és a ribizliket, a finom földieper-táblákat, a nagy zöldség-ágyakat és a kis rózságyagat balra az épülettől.

— De mindezek között a legszebbek voltak édes apa kertjében az almafák. Édes apa maga ültette és oltogatta és én azt hiszem, hogy messze földet kellett bejárni, míg olyan almákat akart valaki találni, melyeket azok termettek. Mikor Hófehérke kisasszony megkö-

tolta édes apa almáit, úgy izlettek, mintha napfényből és nyári melegből formálódtak volna.

— Olyan szép almákat mint ezen a nyáron, még sohasem látott Hófehérke kisasszony a kertben. Ah mi csoda aranykormosak, parnének, asztrakánok, renatak és téli almák! Talán nem volt olyan bőven mint máskor, hanem a gyümölcsök annál szebbek voltak. Nem volt egyetlen egy alma sem férges, hanem valamennyi egyforma nagy és formás. Az asztrakánok szinte átlátszóak voltak, a parnének arany-sárgák, a renatak vörösbé és zöldbe játszóak, a téli almák meg sötét-vörösek.

— Valóban az almák oly pompásak voltak, hogy az egész környéken erről beszéltek. Oly nagyok és színesek voltak, hogy egész kiralygölgök az útig és az utasok bejöttek és engedelmeket kértek, hogy bemehessenek a kertbe és megnézhessek.

— Még csak egyet akarok mondani. A milyen szépek és jók voltak az almák, olyan nagy gond volt velök. Az előző években úgy volt, hogy a legtöbbjét a papkerti almáknak ellop-ták. De az idén egy alma sem vészett el ily módon, mert édes anyja fáradhatatlan volt a megőrzésben. Augusztus végétől, midőn az almák érni kezdek, kiment a kertbe és egész éjszaka maga vigyázott.

— És édes anyja még ennél is többet tett. A háznépétől is őrizte az almákat. Lakatot csináltatott a kertajtókra és a kulcsokat mindig magánál tartotta. Midőn édes anyja egy igazán nagy és fényes asztrakát talált, azt leszállította édes apának, de sem Beata nagynya, sem pedig Hófehérke kisasszony nem kóstolhattak meg egyetlen egy almát sem.

— Igaz, hogy az előző években nem voltak olyan szép almák, de legalább nagyobb örömről telet bennök. Senki sem volt a házban, a ki jól nem lakott volna almával. De nemcsak a házbeliek, hanem bárki, a ki a paplakba jött, kapott kóstolóbát, sőt a legtöbbben egy kis balyu gyümölcsessel mentek tovább.

— Még ha a fákról hullottak is le az almák, akkor sem ehettek belőle, mert ezt a munkát is egyedül végezte édes anyja. Keztyűt húzott és úgy szedegette föl a hullott almákat óvatosan és vigyázva, nehogy megnyomódjanak vagy összeütődjenek.

— Bizony kemény dolog — gondolta magában Hófehérke kisasszony, hogy nem kaphat a jóízű friss almákból, de azzal vigasztalta magát, hogy milyen jó lesz majd almát enni egész őszön és télen át. Édes anyja biztosan ért hozzá, mint kell azokat eltenni, hogy meg ne rothadjanak.

— De hamarosan megtudta, hogy édes anyának máss tervei voltak. Egy pillanatig sem gondolt arra, hogy ők majd otthon üldögélve fogyasztják el azokat a finom gyümölcsöket.

(Folytatása következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

A számfűzött Rákóczi. Az Akadémia könyvkiadássalatának legújabb kiadványai között minden kétséget kizáróan a legjelentékenyebb munka Székfi Gyulának A számfűzött Rákóczi című könyve, a mely egyike a legkiválóbb magyar történelmi munkáknak, a melyeket utóbbi időben olvastunk. Rákóczi életének azt a szakaszát tárgyalja, a mely XIV. Lajos halálától egész a fejedelem haláláig terjed. A napkirály halálával kezdődött meg Rákóczi igazi emigrációja, a szenvedések, megpróbáltatások, hasztalan tervezgetések és örökös csalódások kora. A francia politika új kuruzsába, a melyet a régenség kezdett s a mely mind nagyobb közeledést jelentett a Habsburgokhoz, már nem illett bele Rákóczi szereplése, alakja mindjobban háttérbe szorult, az udvarral való összeköttetése egyre lazábbakká leszenek, fejedelemsége visszafoglalására mind kevesebb segítséget várhat. Reménye föléled a török-osztrák háború hírére, elhatározza magát a szultán udvarához való utazásra, de mire odaér, már Savoyai Eugén megverte a törököt.

A fejedelem hasztalan akarja megakadályozni a békekötést, a törökök békehangulata és a Savoyai Eugén fegyvereitől való félelem erősebbnek bizonyul s a passzarovitz béke egyik eredménye, hogy Rákóczit és társait Rodostóba internálják. A rodostói éveket komor, fájdalmas színen mutatja be Székfi Gyula könyve: örökös, hasztalan tervezgetések, kínos csalódások, celtálan reménykedések ideje volt ez, mely alatt Rákóczi izgatottan figyelte az európai politika minden fordulását, mindegyiket megpróbálta kihasználni a maga tervei érdekében s mindig és mindentűl visszautasításra tállt. Közben mindjobban elvesztette összeköttetését a világgal, az eseményekről későn értesült és hiányosan, az itthoni viszonyokról alig tudott valamit s így tervei szinte egy magányos, az európai élettől és kultúrától elzárt ember ábrándozásaiá lettek.

Nem lehet szomorúság nélkül olvasni Székfi könyvének lapjait, a melyekről Rákóczi képe élethűen, meglepően, plasztikusan tárul elénk, emberileg érthetővé és rokonszenvesé téve. Mert a könyv írója nemcsak kiváló történetíró, a ki igen sok új adatot tár fel, a régieket jobban megvilágítja s kritikailag megrostálja, hanem egyuttal kitűnő író is, a ki az előadás művészetével tudja tárgyát az olvasóhoz közelebb hozni. Előadása élénk, nyomatékos, választékosában sok az erő, tud hangulatos is kelteni s e mellett mindig tárgyyszerű és komoly marad. Irói forma dolgában e könyvnek alig van párja az újabb magyar történetírásban. Megkülönböztetik előkelő szempontjai is, nem különben itéletének érett bátorsága s pszichológiai magyarázatának valószínűsége. A hogy pl. Rákócziban az emigránsi lelki alkati típusus vonásait kifejezősükben megmutatja s ebből minden cselekvését megmagyarázza, a hogy megadja magyarázatát, miért törekedett Rákóczi olyan makacsul mindvégig az erdélyi fejedelemségre, miért van nála jóformán mindig csak arról szó s a magyarországi rendek vezrlő fejedelemsége jóformán teljesen háttérbe szorult, — az nálunk még elvtéve is alig található példája s a pszichológiai történetlítésnek. Nagyon sokban ellentmond elődet s különösen Thaly Kálmán felfogásának s a tudományos kritika neki ad igazat, mert hiszen álta-

lános ismeretes, hogy Thaly történetíró tisztánlátását elhomályosította Rákóczi és hívei iránti föltétlen hódolata, a melynek az volt a fő törekvése, hogy mennél fényesebbnek mutassa be Rákóczi sorsát és szereplését. Általában az igazság bátor kimondása — ritka erény a mi tudományos életünkben — egyik legrokonszenvesebb jellemvonása Székfi könyvének. A szerzőben, kinek tudtunkkal ez első nagyobb munkája, történettudományunk mindenképen jeles új erőt nyert, a kitől még sok kiváló dolgot várhatunk.

Magyar Shakespeare-tár. A Kisfaludy-Társaság Shakespeare-bizottsága évkönyvének, melyet Ferenczi Zoltán szerkeszt, most hatodik kötete jelent meg. Tartalmában a Shakespeare-kutatásnak sok becses adalékát találjuk, köztük Berzeviczy Albert összehasonlító tanulmányát Michel-Angelo és Shakespeare szonettjeiről, Alexander Bernát Hamletiana-cikkét stb. Két Shakespearehez kapcsolódó emlék első magyar fordítása itt jelenik meg: *Marlowe*, Shakespeare előzőinek *Második Edward* tragédiája, melyet *Róza* Dezső és a *Yorkshirei tragédia* című tragédia, melyet sokáig Shakespearenek tulajdonítottak s melyet *Botrogi* Lajos fordított. Több cikket a könyvből Shakespearenek a magyar irodalomba való hatásáról és egyéb magyar Shakespeare-vonatkozásokról szól. Nagyszámú könyvismertetés a kiadhatatlan Shakespeare-irodalom újabb termékeiről zárja be a kötetet.

A modern bányászat. Az *Ismeretterjesztő Könyvtár* című vállalatnak kiválóan érdekes új kötete jelent meg *A modern bányászat* címmel. Népszerűen ismerteti a bányászat összes ma használatban levő módszereit, a világ nagy bányatelepeit s mondhatni teljes tájékoztatást ad a laikus olvasónak arról a munkáról, a mely a bányatelepek folyik. Oly tárgy ez, a melyről nem szakember rendszerint a legkevésbébbet szokta tudni, holott fontossága szinte napról-napra nő minálunk is, mint az egész világon. A könyv nagyon világos, egyszerű előadásban mondja el mondanivalóját, úgy hogy minden technikai előismeret nélkül mindenki azonnal tisztában van vele. Szerzője *Williams Archibald* angol író, kinek már több efféle munkája jutott magyarul is nagy elterjedésre. Magyarra *Réz Géza* selmezbányai főiskolai tanár fordította nagy gondal és szakértelemmel. Ára a sok képpel illusztrált könyvnek díszes kötésben 8 K.

Aquila. Most jelent meg az ornithologiai központ *Herman Ottó* szerkesztette folyóiratának huszadik, 1913. évi kötete. A közel 600 oldalas jubileárius kötet számos értékes dolgozattal gyara-

ptja a tudományt és a gyakorlati életet. *Herman Ottó*, az intézet igazgatója a madárelélet tanuságairól és a szárcsa érdekes teleléséről értekeznek két dolgozatban. *Dr. Lambrecht Kálmán* és *Hegyfőky* Kabos az 1912. évi tavaszi madárvonulást dolgozták fel. *Harlert* Ernő a madárvonulásról, *Dr. Weigold* Hugó és *Lintia* Dénes hazánk délkeleti részének mediterrán oázisú jellegéről értekeznek. *Schenk* Jakab Magyarország madárvilágáról és madárvonulásáról írt részletes tanulmányt. *Dr. Grechik* Jenő a madarak állattani mirigyének szövettani vizsgálatáról és a mucinképződéséről számol be. *Csiki* Ernő a madarak hasznáról és káráról írt tanulmányt gyomortartalmi vizsgálatok alapján. *Mátray* Gyula, *Fernbach* Károlyné és *Szomjas* Gusztáv a varjak gazdasági szerepéről közölnek megfigyeléseket. *Csongey* Titus a cizinegék fészkeléséről és a madárvédelem eredményeiről írt figyelemreméltó tanulmányokat. *Dr. Schuffeldt* R. W. az észak-amerikai Egyesült-államok struccféldről számol be, leírva a legnagyobb kihaló madarat. *Dr. Lambrecht* Kálmán a hazai barlangokban talált diluvialis korú madársonkát dolgozza fel. *Schenk* Jakab és *Szeóts* Béla a madarak gyűrűzéséről, *Szemere* László a dögkéselyű és bajsos sármány herkulusfürdő előfordulásáról számolnak be. Apróbb megfigyelések egész sora zárja be a nyolcz táblával és számos képpel díszített testes-kötetet.

A „Jó Pajtás” Sebők Zsigmond és *Benedek* Elek képes gyermeklapja legújabb február 2-iki számában *Benedek* Elek és *Endrődi* Béla írtak verseket, *Csűrös* Zoltán elbeszélést, *Sebők* Zsigmond folytatja *Az arany cipő* című regényét, *Váradi* Antal a *Lánchíd* építéséről mond el érdekes dolgokat, *Marton* Ferenc szép téli képet rajzolt, *Zsiga* bácsi mulatságos mókát mond el. *Benedek* Elek *Oh, szép ifjúságom* című regényének folytatása. *A kis krónika* rovat apróságai, a rejtvények, szerkesztői üzenetek egészítik ki a szám gazdag tartalmát. A *„Jó Pajtás”* a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, fél-évre 5 korona, egész évre 10 korona, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal (IV. ker., Egyetem-utca 4.).

Új könyvek. *A számozott Rákóczi.* Irta *Szekfi* Gyula. Budapest, Akadémia kiadása.

Magyar Shakespeare-tár. A vallás- és közoktatási m. kir. miniszter támogatásával kiadja a Kisfaludy-Társaság Shakespeare-bizottsága. Szerkeszti *Ferenczi* Zoltán. Budapest, Kilián Frigyes bizottsága.

A modern bányászat. Irta *Williams Archibald.* Fordította *Réz Géza.* Budapest, Franklin-Társulat; ára 8 K.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közlebbi napokban: *Farkasházi* Fischer Dezső, volt 1848-49-es honvédhadnagy a herendi porcelángyárban alapította óta munkatársa, 87 éves korában Tatán. — *Hock* Károly 48-as honvéd 82 éves korában Dákán. Az elhunytban *Hock* János országgyűlési képviselő décs átjárt gyászolja. — *Szomrathy* Sámuel, a városi szegényház gondnoka, 96 éves korában Miskolcra. Az elhunyt a szabadságharcban is részt vett — *Cseh* János, 48-as honvéd, a ki végigküzdötte az egész szabadságharcot Nagyosepelyen. — *Gonda* István, aranyimés áldozópap Jászóváron. — *Rácz* Endre, a benzécs-rend régi tagja, nyug. főgimnáziumi tanár, 69 éves korában. — *Bácskay* Sámuel, a csapi református egyház lelkesje, Ungmeyer törvényhatóság bizottsági tagja, 71 éves korában Csapon. — *Kovács* József, kisasszondi református lelkesje, 52 éves korában. — *Nyárádsi* János, nyug. ítélőtáblai bíró, 67 éves korában Budapest. — *Szépánker* Ferencz magánzó, 75 éves korában Budapest. — *Hazslini* Hazslinszky Marcell nyug. kir. ítélőtáblai bíró, a Ferencz József-rend tiszti keresztjének tulajdonosa, 65 éves korában Budapest. — *Homrogdi* Lichtenstein József, a borsodmezei nemzeti munkapárt elnöke, 77 éves korában Miskolcon. — *Baranyavári* Ullmann Emil advari tanácsos, 66 éves korában Budapest. — *Gróf* Wass Armin szolnokdombokamegyei földbirtokos, 64 éves korában Budapest. — *Oroszvári* Oroszváry Gyula ügyvéd és földbirtokos, 66 éves korában Nagykanizsán. — *Havas* Gyula nyug. államasítói felügyelő, 66 éves korában Keszthelyen. — *Kohánóczi* Kochanovszky Pál, közjegyző és földbirtokos, 69 éves korában Vághelyen. — *Kisvicsapi* Konostály Jenő kir. közjegyző, 67 éves korában Szokolozán. — *Smor* János nyug. törvényszéki bíró, földbirtokos és unokáocsa a hasonlónevű volt hercegprímásnak, 69 éves korában Vigánton. — *Kellemen* Tivadár, államasítói felügyelő, 54 éves korában Czellendölkön. — *Mihályi* Sándor, járásbíró Lugoson. — *Id. hertelendi* Herteleudy Béla, pénzügyi számtanácsos, 57 éves korában Zalaegezzen. — *Gerzso* Károly György, 60 éves korában Budapest. — *Palugyai*, borostyáni és borsodi *Palóczy* Béla Fülöpállás volt főbírája, 69 éves korában Fülöpálláson. — *Nyári* Pál, m. kir. posta- és

távíró főtanácsos, 59 éves korában Budapest. — *Boehm* Ágoston, fővárosi műszaki főtanácsos, az általános csatornázási osztály vezetője Budapest. — *Menczer* Árpád m. kir. szabadalmi bíró, 52 éves korában Budapest. — *Marton* Imre, a magyar kereskedő-világ régi érdemes munkása, 73 éves korában Budapest. — *Pallagi* Béni, 48 éves korában Gyöngyösön. — *Járolmek* Kristóf, a Magyar Siemens-Schuckert-művek villamos-részvényintársaság főmérnöke Budapest.

Szegy Mátyásné, szül. *Ivanits* Janka, életének 39-ik évében, Budapest. A megboldogultat — kiben *Szegy* Mátyás posta- és távírda tanácsos nejét vesztette el, nagy és előkelő rokonság gyászolja. — *Ózv.* szitányi *Szitányi* Adolfné, szül. *Jabukai* Nemeshegyi Adél, 81 éves korában. — *Ózv.* *Torday* Imréné, szül. *Végh* Eszter, 78 éves korában Budapest. — *Ózv.* *Iglauer* Jánosné, szül. *Flaschker* Magdolna, 68 éves korában Pápan. — *Ózv.* *Hahn* Jakabné, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, nagy jótékonyasággal ismert úrnő, 67 éves korában Budapest. — *Ózv.* magyarbíró és jánoszázi *Jankó* Gyuláné, szül. *buntheim* Bulin Fanny, 66 éves korában Budapest. — *Ózv.* *Borostyán* Sándorné, szül. *micsinyi* és *benicz* Beniczky Teréz Budapest. — *Tóth* Andorné, szül. *Balla* Juliska Budapest. — *Ózv.* *Fialovits* Lajosné, szül. *Hegy* Julia, 56 éves korában Nagykanizsán. — *Szalay* Tamásné, szül. *Berzsenyi* Terézia Budapest.

EGYEVELEG.

* **Asszonyok, mint feltalálók.** Az angol feminista mozgalom alkalmat adott egy statisztikusnak, hogy kikutassa, mennyi részük van az angol nőknek az újabb találmányokban. Megtudjuk, hogy a londoni szabadalmi hatóság tavaly nem kevesebb, mint 1800 szabadalmat adott olyan találmányokra, a melyeket nők eszeltek ki. A nők feltaláló képessége többnyire az ó speciális szükségleteiket képező tárgyakra léli fel; így a szabadalmak szólnak kalapformákra, konyhaeszközökre, házieszközökre stb. De azért gondolkoznak az asszonyok nehezebb problémák fölött is. Így többek közt feltaláltak egy új hajópancélzt, több javítást gépezeken, új rendszert repülőgépeket, végül pedig olyasvalamit is, a mi igazán különös tőlük: egész tucat új — borrotváló készüléket.

* **Az első szélmalom** a keresztes-háborúk idején, 1100 körül állították fel Franciaországban.

A nép annyira megkedvelte, hogy a szélmalom csakhamar az egész világon elterjedt és még ma is sok százezer működik.

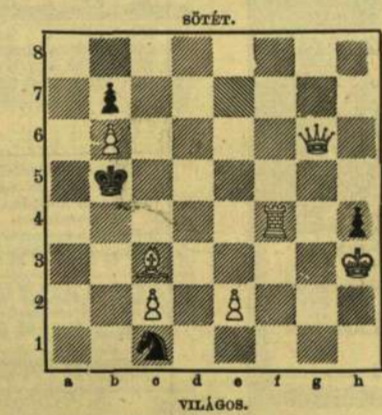
Fog-Krém
KALODONT
Szájviz

A nők ideálja a szép arczsín, az a matt, arisztokratikus teint, amely a valódi szépség eszhatatlan jele. A ráncok, szeplők és piros foltok teljes hiánya; tiszta és sima arczbőr: ez az eredmény érhető el a *Crème Simon* és a *Simon-féle poudert* és szappan együttes használatával. Csak valódit kérjünk.

SAKKJÁTÉK.

2885. számú feladvány *Dr. Kálniczky* Gésától, Rimaszombat.

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2883. számú feladvány megfejtése *Herland* S. től.

Világos.	Sötét.	Világos.	a. Sötét.
1. Vc2-c4	... e3-e2 (e3xf2)	1. ...	g4-g5
2. Vc4-e2	† stb.	2. f2-f4	stb.
1. Fg7-f3	1. ...	Hd8-e6
2. Vc4-d3	stb.	2. Hb8-d7	stb.
1. d4-d3	1. ...	† stb.
2. Vc4-e4	† stb.	2. f7-f8	H †
1. H1. sz.		
2. Hd5-f4	† stb.		

Helyesen fejtették meg: *Merényi* Lajos. — *Ludányi* Antal. — *A Budapesti Sakk-kör.* — *A Budapesti III. ker. Sakk-kör.* (*Budapest*). — *Németh* Péter (*Csongor*). — *Kintz* Róbert (*Takert*). — *Hoffbauer* Antal (*Lápótvár*). — *Székely* Jenő. — *Mázasz* József. — *A Győri Sakk-kör.* (*Győr*). — *A Zborói Társaság.* — *A Kálcsonai Katholikus Kör.* — *A Dunaföldvári Egyenlőségi kör.* — *Csolnoki* István (*Hajdúhadháza*). — *A Lebzici Gazdasági Kaszinó.* — *A Csengeri Kaszinó.* — *L'ebel* Dávid (*Bajnok*). — *Lustyik* János. — *Szivák* János (*Alberti-Ira*).

Szerkesztői üzenetek.

Eddához. Ujjásztületés. Nekünk túlságos bombasztikusnak, mert nagy szavak nem hordanak magukkal nagy lendületet.
Gyűlevész had. Politikai verseket, még ha jók, sem közlünk, hát még ha ilyen rosszak!
A körton. Azt hiszi, valami modern dolgot írt, — holott ez a grisetto-romantika már apáink idejében is el volt avulva.
A mélységekből. Minden nagyobb magyar költőből van benne reminiscenzia, a legvegyesebb izléssel. A vers mégse lehet idézetek tárháza.

KÉPTALÁNY.

A *„Vasárnapi Ujság”* folyó évi 1-ső számában megjelent képtalányok megfejtése: *A balsors sokkal kitartóbb a szerencsénél.*

Felelős szerkesztő: **Hoitsy** Pál.
Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Vármegeye-u. 11.
Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

SALVATOR a kiváló bőr- és lithimus gyógyforrás, vese- és hólyagbajoknál, köszvényénél, czukorbetegségnél, vörhenyénél, emésztési és lélegzési szervek hurutjainál kitűnő hatása.
SCHULTES ÁGOST Széchenyi-utca 10. Budapest V. Rudolf-rakpart 8.

Vegyen Schweizer's Selymet
Kérjenek mintát a mi újdonságainkból fekete, fehér, vagy színesben: cépre, laposná, kínés, olasz, massal stb. mouseline 120-cm széles, méterje K. 1.30-tól kezdve, bármely ruhának, és blúzoknak, plüss kabátoknak és kényeseknek, valamint blúzok varratlan és ruhák valódi szövés, himzésel batiste, gyapjú, és sztyamben.
Mi csakis keszekekedni az oldi selymeszövet árulunk, közretelni magánvevőknek, pósta-költés, és vámmintásba a házhoz. (1dupla levélbörve.)
Schweizer és Társa, Luzern U 23 (Svájc)

TÁTRAFÜRED
TÉLI GYÓGYHELY.
TÉLI SPORT
REMEK TÉLI KLÍMA.
5 1/2 km. BOBPÁLYA, KORCSOLYPÁLYA
Téli tény: DECEMBER-MÁRCIUS
Prospektust küld
A GRAND HOTEL IGAZGATÓSÁGA.

itt a **FARSANG** áll-abál.
itt van végre **KARNEVAL** 3 ez is **PALMA** sarkon jár.

Steckenpferd
Illiomtejszappan
BERGMANN & CO. gyártmánya TETSCHEN a. E. elérhetetlen hatása szepők eltávolítására és néálü-lőhetetlen szesz arcz- és bőrápolásra, mit számtalan elismerésvéllel bizonyítottunk. Gyógyárakban, drogériákban, illatszert és fodrász üzletekben 80 fillért kapható. Szintgyű pártalan hatása női kézfőpolásra a *Bergmann* „Manera” liliomkréme, mely tubusokban 70 fillért mindenütt kapható.

Olcsó cseh Ágyfollak! 5 kiló új, jó fosztott, pormentes K 9'00, 5 kiló jobb K 12'— 5 kiló fehér, pehelypuha fosztott K 18'—, 24'—, 5 kiló hófehér, pehelypuha fosztott K 30'—, 36'—, 42'—.
KÉSZ ÁGYAK piros ágymatból, jól megöltve.
1 ágyháló, vagy 1 dobozal 180 cm. hosszú, 116 cm. széles K 10'—, 12'—, 15'— és 18'—, 2 méter hosszú, 140 cm. széles K 13'—, 15'—, 18'— és 21'—, 1 fejtámlás 80 cm. hosszú, 58 cm. széles K 8'—, 9'50' és 4'—, 90 cm. hosszú, 70 cm. széles K 4'50' és 5'50'. Készítés minden tetszés szerinti méretekben is. 3 réti szőrmatracok 1 Ágyra K 27'—, jobbak K 32'—, Szőrtámlás utánról mellét bőrméretre 9 K-tól feljebb. Becsértés és visszaküldés a postabiztonság megerősítés ellenében megengedve.
Sachsel *Benedek*, *Lobes* 60. Pilsen mellett. (Csehország.)

MATOKI TELÉ
GISSHÜBLER
SAVANYÚVIZ.

Hajeltávolító
hölgyek alkalmazatlan hajszálait nyomtalanul eltávolítja, az arczbőrt nem támadja, hanem apolja, udevé, egyenletesség, rózsásá teszi. Használata leggyezerűbb legdiszkrét. Gyermekek is veszélytelenül kezelhetik. Melegítés nélkül. Egyszeri megszerzés évekre elegendő. Számos elí merőlől és kifünetés. Eredménytelenség esetén a pénzt visszadom. 4 kor. előzetes beutalásnál, használati utasítással, titoktartással, tartalomföltöltetés nélkül, bérmentve küldi: *Horovitz* Miklós, Miskolcz 10. Utánvétel 4'60 K.

Az új „BERSON”
gummisarok előnyei:

BERSON
04. SEPT. 1914
Rendkívül tartós, kiválóan ruganyos, formája ideális. Bersonművek VII.

ZEISS
+ ASSZONYOK +
zavaroknál, ha már mindent megpróbáltak eredménytelenül, úgy hozassák meg az orvosoktól elismert, fényesen bevált szert. Meglepő eredmény. Szavatolt ártalmatlan. Naponta hálalratok. i. erősségű M. 4-50, II. erősségű M. 6-90. — *Diszkrét* vámmentes szűkítés ut követel. *Laboratórium* F. Gutache 673. Berlin C. 2.

ARANYÉR-
től aki gyorsan akar szabadulni, kérje ingyenes broszúrnkat orvosi ártalmatokkal.
B. Preuss & Co. Berlin, *Karlshof* 61.

Tábori látcsövek és színházi látcsövek.
Nagy fényerősség. — Nagy láttér.
UJ MODELLEK.
Eredeti áron minden szakba vágó üzlet által beszerezhetők.
T. 404. sz. katalógus díjtalan.

CARL ZEISS
Gesellschaft m. b. H.
WIEN
IX/3., Ferstelgasse 1.
Gyárak: **Győr**, Jena, London, Wien, Riga.

Serravallo
kina bora vassal
Hygienikus kiállítás 1906. Legmagasabban kiírtat *Erdőbősser* gyengékedők, vérzógények és lábnádók számára. *Btágy* gerjesztő, idegerősítő és vérjavító szer.
Kittinó i 7000-nál több orvosi vélemény.
I. Serravallo es. és kir. udv. szál. **Trieste-Barcola.**
Vásárolható a gyógyszerárakban feltételes ívegekben kor. 2'50, literes üvegekben kor. 4'50

CZIMBALOM
Legújabb szab. acélszerkezetű zongorák is. *Codacore*, tiszta hangú, becsült-hangú **gramofon** gép 25 K s feljebb. — *Hozzá:* *Fedák* Sári, *Kirády*, *Róza*, *Berczel*, *Boncz*, *Caruso*-tól legcsébbi lemezek 2 korona 50 fillér.
Hegedűk világhírű mesterek hű utánzatai
Fuvók, *Trombitók*, *csellók*, *harmonikák*, stb. — **Érték.** **MOGYOROSSY** **GYULA** kir. szab. hangszerár, Bpest, VII., *Rákóczi*-ut 71.

Kötörők, sajtológok
homok- és kavicsmosógépek, betonür-tömb- és falazótéglagyártó-gépek, tető-cserépgyártó-gépek, formák: lépcsőfokok, csövek, oszlopok stb. gyártására.
Asbestpalagyrak
gépies berendezései
L.C.M. ásványfestékek
Dr. Gaspary & Co. gépgyára *Markranstádt*, *Leipzig* mellett
Kérjük gyárunkat meglátogatni.
238. sz. *Árjegyzék* ingyen.

A MAGYAR KIRÁLYI ÁLLAMVASUTAK TÉLI MENETRENDJE.

Table with columns: Délelőtt, Délután, A vonatok indulása Budapest nyugoti p.-u.-ról. Érvényes 1913 október hó 1-től.

1) Vasár- és ünnepnapokon bezárólag... 2) Vasár- és ünnepnap előtti hétköznapokon... 3) Minden kedden... 4) Minden hétfőn, szombán és szombaton...

Table: A vonatok indulása Buda-Császárfürdőre. Columns: Vonat-szám, Indulási óra, Hely, Hóvá.

Table: A vonatok indulása Budapest keleti p.-u.-ról. Érvényes 1913 október hó 1-től. Columns: Délelőtt, Délután, Vonat-szám, Indulási óra, Hely, Hóvá.

1) December 15-től bezárólag... 2) Nagykáttól Szolnokig csak szombaton... 3) Március 1-től... 4) Budapest keleti p.-u.-ról Budapest-Kelenföldi... 5) Csak szombaton és ünnep előtti... 6) Csak hétköznapokon...

Table: A vonatok érkezése Budapest nyugoti p.-u.-ra. Érvényes 1913 október hó 1-től. Columns: Délelőtt, Délután, Vonat-szám, Érkezési óra, Hely, Honnan.

1) Érkezik minden kedden, szerdán, pénteken és vasárnapon... 2) Érkezik minden hétfőn, csütörtökön és szombaton... 3) Vasár- és ünnepnapokon bezárólag november 10-ig közeledik.

Table: A vonatok érkezése Buda-Császárfürdőbe. Columns: Vonat-szám, Érkezési óra, Hely, Honnan.

Table: A vonatok érkezése Budapest keleti p.-u.-ra. Érvényes 1913 október hó 1-től. Columns: Délelőtt, Délután, Vonat-szám, Érkezési óra, Hely, Honnan.

1) Csak vasárnapról hétfőre hajló éjjelel... 2) Fiumétől... 3) Budapest-Kelenföldi Budapest keleti p.-u.-ig... 4) Minden vasárnap és ünnep... 5) Torbágytól Budapest-Kelenföldi... 6) Csak vasár- és ünnepnap előtti... 7) Csak hétfőn és ünnep utáni... 8) Csak hétköznapokon...

AZ ELSŐ MAGYAR RÉSZVÉNY SERFÖZŐE TAVASZI SÖR-ÉT, mely a külföldi Salvator sört van hivatva pótolni. 1914. évi február hó 1-én hozza forgalomba.

- I. kerület: Endrényi Ferenccz, Dusz-tér 16. Fiedler Gusztáv, Geilert-tér 3. Horváth József, Hadnagy-utca 9. Jarák Mihály, Mészáros-utca 20. Nagy Anna, Krisztina-kört 69. II. kerület: Avar István, Fő-utca 79. Mayer Pál, Pálffy-tér, (Kath. Kör). Öv. Alm. Alajosné, Margit-kört 54. III. kerület: Öv. Szöke Imréné, Lajos-utca 38. IV. kerület: Baldauf Mátyás, Eskü-tér. (Mátyás-pince). Bártl Dezső, Váci-utca 78. Fludorovits István, Irányi-utca, (Sas-Kör). Gróger Flórián, Városház-utca, (Főposta-künn). Mike Kálmán, Váci-utca 71. Petrákovits I. József, Fővám-tér 1. Schwetz István, Kuria-utca (Scholtz sörszarnok). V. kerület: Klein János, Erzsébet-tér 1. Kopfensteiner József, Nádor-utca 26. Lukács Gyula, Hajnal-utca 8. Szentay Bálint, Hold-utca 15. Timar-fő, (Szekely Othón) Alkotmány-utca 21. Weissel Vilmos, Kálmán-utca 20. Takács László, Váci-ut 74. VI. kerület: Drábik János, Csengeri-utca 45. Gráf János, Andrássy-ut 80. Gundel Károly, Városház-t. (Vampettes vendéglő). Kóneser Ferenccz, Szondi- és Izabella-utca sarok. (Paris) nagyrúhá, Andrássy-ut 39. VII. kerület: Braun Sebestyén, Nefelejcs-utca 53. Berger Bertalan, Garay-utca 20. Bóth Gáspár, Sugó-utca 12. Cserhoffer Endre, Dob-utca 112. (Mack hetes). Elm János, Aréna-ut 68. Hetlinger János, Rákóczi-ut 30. Kormány Ferenccz, Kerepesi-ut 24. Maloschik Róbert, Dob-utca 78. Oláh György Mihály, Erzsébet-kört, (Gambirinus). Öv. Schärhann Jánosné, Akácfa-utca 12. Schönberger Nándor, Garay-tér 5. Schmidt Konrad, Thököly-ut 44. Schiff Matyas, Aréna-ut 54. Stojanov Antal, Thököly-ut 32. Trautmann Henrik, István-ut 10. Wurm Ferenccz, Bosnyák-utca 3. VIII. kerület: Bálint János, Baross-utca 127. Bánovszky János, Revizky-utca 8. Friedmann Róbert, Tölgly-utca 8. Maloschik Ferenccz, Népszínház-utca 15. Patokai István, József-utca 26. Steinbeisz József, Kisteleki-utca 7. Tócs Lajos, Füg. Sándor-utca, (Kis pipa). Werner János, Práter-utca 57. IX. kerület: Gyöngy Nándor, Üllői-ut 115. Klivényi Ferenccz, Vámbárc-kört, (Központi) vásárcsarnok. Pukler István, Mihalkovics-utca 12. Lindmayer Mihály, Mester-utca 8. Schmidt János, Maria Terézia lakotanya, kámtin. Öv. Tancsics Antalné, Ferenccz-kört 45. X. kerület: Jajczay Mihály, Kerepesi-ut 1. Kello Vilmos, MÁV gepégyár, kámtin. Spall Matyas, Kerepesi-ut 79. (Tattersall). Leier János, Besz. Jászberényi-ut 10. Újpest: Duni Gusztáv, Váci-ut 52. Öv. Füst Tivadarné, István-tér 7. Horváth Imre, Vasút-utca 85. Kerschner Lipót, Arpad-ut 80/h. Lőrincz János, Nyár-utca 28. Újpesti Munkás-Othón, Gyár-utca 41. Pest-Szt.-Lőrincz: Schuller Ferenccz, Üllői-ut 52. Erzsébetváros: Olasz Béla, Soroksári-ut 19. Szedlák István, Kossuth Lajos-utca 30. Kispest: Steffany Ede, Üllői-ut 154. Tavasz palackozó kapható Budapesten minden előszáru fűszer-, csemegkereskedésben és minden nagyobb kávéházban. Kimerés csak addig, míg a készlet tart. Palackozókba lefejtve, megrendelhető a palackozó-osztályunknál. Telefon: 56-58.

Mit kiabál? hiszen mindenki tudja már, hogy a MÁGNÁS CIPŐKRÉM Minősége kitűnő puhit, tisztít, fényesít. Gyártja: HERCZEG és GEIGER csász. és kir. udvari szállító Budapest. KAPHATÓ MINDENÜTT. RENDELÉS NÉL SZIVELKÉREK LAPUNKRA HIVATKOZNI

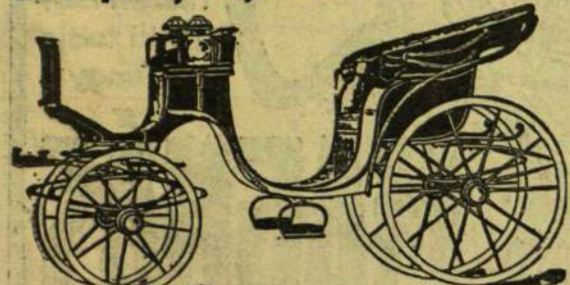
FARSANGI CZIKKEK! Alarczok, dominó-alarczok, papírsapkák s öltönyök, tánczúrák, tánczrendek, kottilionok, tréfás tüzijátékok, ruhadíszek, kosztümellékek, állatfejek. EMMERLING ADOLF BUDAPEST, IV., GRÓF KAROLYI-U. 26. Árjegyzék ingyen!! Alapítva 1865-ben. Heckenast Gusztáv zongoratermei Budapest, csakis Gizella-tér 2. sz. Telefon: 1-69. DÖRR, IBACH, WERNER zongorák egyedül képviselői. Csak a bőlgépet érdekli! Első magyar női egészségügyi és testápolási cikkek szakszűlete. KELETI J. Bona, IV. Károly-utca-14/15. m. (Szt. Szapary-udvar). A cég saját gyártású és külföldi különlegesek: Hasztól az összes a testi bántalmak ellen. Erőtel párti fűzők és melltartók... St. Markus-Apothek, Wien, Hauptstrasse 130. Főlerakót: Hunnia-ágygyszertár Budapest, VII. ker. Erzsébet-kört 56. - Török József Székeszt. Kirdy-utca 12. sz. - Kapható minden gyógyszerárban.

Ekszeresek! Ezüstneműek!
Képzőművészeti és angol rendezési részletek
is beszerezhetők gyári áron árcsökkentéssel

SÁRGA JÁNOS
Ekszerárúdnál, ca. 40 kir.
údv. sz. Kálvária. Képes nagy katalóg.
Mátyás király-ter 13. sz.
Vidéktelep-utca 13. sz.

Kocsiárucsarnok
Budapest, IX., Köztelek-utca 4.

A monarchia legnagyobb kocsiárúháza. Árjegyzék ingyen.

Vérszegénység, ideges fejfájás, anémia
ellen a legnagyobb orvosi tekintélyek aláírják

**ROZSNYAI
VILÁG HIRŰ
VASAS
CHINABORÁT**

melynek kitűnő voltát
mindenki elismeri. Kitűnő hatásánál fogva a hasonló készítményeket felülmúlja. Milleniumi nagy eredménnyel kitüntetve! Számos kiállításon díjazva. — Kis palack 2 korona 40 fill., nagy palack 3 korona 50 fill.

Készíti:

ROZSNYAI MÁTYÁS
gyógyszertára, Arad,
Szabadság-ter.

Wiktorin
VEZETÉK NÉLKÜLI
LÁMPA

100 gyertyafény erős, óránkénti világításra 3-5 fillérbe kerül, nincs kandóca, bárhóv vihető és semmi körülmények között fel nem robbanhat

ÁLLANDÓ KIÁLLÍTÁS
megtekinthető, minden vételkötelezettség nélkül

Wiktorin és Társa Bpest,
VIII. kerület, Baross-utca 1. szám.

Arjegyzék ingyen és bérmentve.

lehet beszerezni kifogástalan minőségű Gyümölcsfaanyagokat

NAGYENYED-en
Alsófehérm. Gyümölcs és Sétányfákat
Sima gyökere és oltott SZŐLŐVESSZŐKET.

Arjegyzéket ingyen küldenek!

FISCHER és Tsa
faiskolák és szőlőoltványtelepek
Tulajdonosok: iff. AMBRÓSI M. és FISCHER L. örökössei.

Lohr Mária
(KRONFUSZ)
Gyár és főüzlet:
VII., Baross-utca 85.
Telefon: József 2-37.

Fiókok: II. ker., Fő-utca 27. sz. IV. ker., Eötvös-utca 6. sz. IV., Kosztolányi-utca 14. V., Harminczad-utca 4. sz. VI., Teréz-körút 39. VI., Andrássy-út 16. sz. VIII. ker., József-körút 2.

ERDŐSÍTÉSRE!
alkalmas minőségben (díjmentesen csomagolva és a kőművesi vasúti állomásra feladva) Mauthner-műből készült akác-csemle 1-3 éves, ezrenként 5-10 K-ért. Gedics-csemle 1-2 éves, ezrenként 4-10 koronáért kapható.

DOBOS IMRE ny. főszolgabíró utódja, **DOBOS LASZLÓ** facsemete telepen, KÓTAJ, Szabolcs m. (vasút, posta, telefon helyben). Árjegyzék kívánatra ingyen küldetik.

MARGIT
gyógyforrás, Bereg m.

A gyomor, belek, húgyhólyag s különösen a légzőszervek hurutos bántalmánál igen jó hatású még akkor is, ha vérzések esete forog fenn.

Megrendelhető: **ÉDESKUTY L.**-nél Budapesten és a forrás kezelőegységénél, Munkácsán.

Knuth Károly
mérnök és gyáros

Cs. és kir. fensége József főh. udv. száll. Gyár és iroda: Budapest, VII., Garay-utca 10.

Központi víz-, lég- és gőzfűtések, légarozók és vízvezetők, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. — Tervek, költségvetések, jövedelemelőirányzatok gyorsan készíttetnek.

MAGYARHÓN ELSŐ, LEGNAGYOBB ÉS LEGJOBB NERVŰ ÓRAÜZLETE.

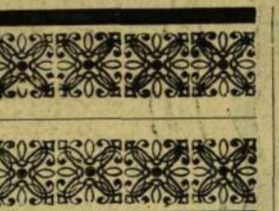
Alapított 1847.

Brausweller János
Szegeden. Cs. és kir. királyi igazgató

szab. chronometer és órák, órákalkáló, a remontoir ingáknál stb. stb.

ÓRAK, EKSZERESK 10-ÉVI JÓTÁLLÁSSAL RÉSZLETFIZETÉSRE

Képes árjegyzék bérmentve. Javítások pontosan eszközöltéssel.

VASÁRNAPI UJSÁG

6. SZ. 1914. (61. ÉVFOLYAM.) SZERKESZTŐ HOITSY PÁL. BUDAPEST, FEBRUÁR 8.

Szerkesztési iroda: IV. Vármezeje-utca 11. Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4. Előfizetési feltételek: Egészévre — 20 korona. Félévre — 10 korona. Negyedévre — 5 korona. A Világkronika-val negyedévenként 1 koronával több. Külföldi előfizetésekhöz a postailag megintarozott vitellj is csatolandó.

BENZÜR GYULA JUBILEUMA. — JÓZSEF FŐHERCEG LÁTOGATÁSA A MESTER MŰTERMÉBEN A JUBILEUM ALKALMÁBÓL. Balogh Rudolf féltétele.

Legközelebbi húzás már csütörtökön.

3 millió 920,000
koronát nyerhet már a részletfizetések tartama alatt is, ha nálunk

1 Hazai Sorsjegycsoportot
részt, mely sorsjegycsoport a következő elsődrendű sorsjegyből áll:

1 Pesti Hazai Takarékpénztár sorsjegyből.	1 Magyar Vörös-kereszt sorsjegyből.
1 Erzsébet Szanatórium sorsjegyből.	1 Budapesti Bazilika sorsjegyből.

Mind e 4 sorsjegyet csak havi 6 K-át fizet 50 hónapon keresztül s azután megkapja az eredeti sorsjegyet. A nyertesnek a részletfizetések pontos betartása esetén az Ön kizárólagos tulajdonát képezik. — Kuldje be tehát nekünk postautalványon azonnali az 1-ső havi részletét 6 K-át és megkapja az 1888. évi XXXI. t.-ez alapján kiállított s a fenti 4 sorsjegy sorozatát és számát tartalmazó részletlevelet, a melyekkel a kizárólagos nyereséi és tulajdonjogot már a következő 4 húzáson élvezni:

Főnyeremény kor.
febr. 5-én Pesti Hazai sorsjegyek 200.000
márc. 1-én Magyar Vörös-kereszt sorsjegyek 30.000
1-én Budapesti Bazilika sorsjegyek 30.000
1-én Erzsébet Szanatórium sorsjegyek 25.000

4 főnyeremény négy héten belül!
Ha az első 2 részletet vagyis összesen 12 koronát egyszerre beküld, akkor 3 részletet nyugtázunk, vagyis a 3. részlet ingyen van. — Sorsolási értesítőt minden húzás után felszólítás nélkül és rögtön küldünk.

Fővárosi Váltóüzlet Társaság
Adler és Tsa Budapest, Sas-utca 25.
Alapítva 1874-ben.

E sorsjegyek mindegyike feltétlenül kihúzhatik.

Minden sorsjegy többször is nyerhet. 6 koronával 285.000 korona nyerhető.